

చందమామ

మార్చి 1967

Chandamama Press

VADAPALANI
MADRAS 26

OFFERS YOU...

FINEST PRINTING..

Equipped with

**PHOTO GRAVURE
KLIMSCH CAMERA
VARIO KLISCHOGRAPH -**

-BLOCK MAKING

*and a
host of Others....*

కాలేట్ తో చెడ్డ శ్వాసను నిరోధించండి రోజూ దంతక్షయం జరుగకుండా కాపాడుకొనండి!

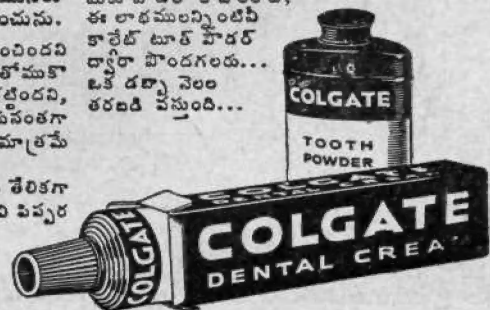
ఎందుచేతనంటే: ఒక్కసారి తోముకుంటేనే కాలేట్ డెంటల్ క్రిమ్ నోటిలో దుర్వాసనను మరియు దంతక్షయమునకు కొరతమైన సూక్ష్మ క్రిములను 85% వరకు తొలగించును.

కాలేట్ 10 మందిలో 7 గురికి చెడ్డ శ్వాసను వెంటనే నిరోధించిందని మరియు రోజున ఆయిన వెంటనే కాలేట్ పదతిలో వచ్చు తోముకొనుట వలె ఎక్కువ మందికి దంతక్షయమును బాగా ఆరికట్టందని, పూర్వము దంతశాస్త్ర చరిత్రలో ఎన్నడూ తెలియ జేయనంతగా కాన పరిశోధనల వల్ల నిరూపించబడినది! ఒక్క కాలేట్ మాత్రమే దీనికి రుజువును కలిగివున్నది.

హిందీ కాలేట్ తో చక్రమంగా వచ్చు తోముకునే అలవాటును తేలికగా అవ్వించును. ఎందుచేతనంటే ఎక్కువ సేపు వింటే దాని విప్పక మెంట్ లాటి సువాసనంపై చారికి చాలా ఇష్టం.

కుత్రత కొరకు, కానీ శ్వాసకొరకు మరియు పండ్లు తల్లిగా వుండు కొరకు కాలేట్ తో పండ్లను పక్రమంగా తోముకొనండి.

మీకు పొడర్ కావాలంటే, ఈ లాభములన్నింటినీ కాలేట్ టూత్ పొడర్ ద్వారా పొందగలరు... ఒక రద్దా నెలం తరచి చేస్తుంది...

...ప్రపంచములోని ఏ ఒక్క ఇతర డెంటల్ క్రిమ్ కన్నా కాలేట్ నే ఎక్కువ మంది వాడుతున్నాడు
BOS. 25 71

Statement about ownership of CHANDAMAMA (Telugu)

Rule 8 (Form IV), Newspapers (Central) Rules, 1956

1. Place of Publication	1	'CHANDAMAMA BUILDINGS' 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani, Madras-26
2. Periodicity of Publication	1	MONTHLY 1st of each Calendar month
3. Printer's Name	1	B. V. REDDI,
Nationality	1	INDIAN
Address	1	Prasad Process (Pvt.) Ltd. 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani, Madras-26
4. Publisher's Name	1	B. VISWANATHA REDDI,
Nationality	1	INDIAN
Address	1	Managing Partner, Sarada Binding Works, 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani, Madras-26
5. Editor's Name	1	CHAKRAPANI (A. V. Subba Rao)
Nationality	1	INDIAN
Address	1	2 & 3, Arcot Road, Vadapalani, Madras-26
6. Name & Address of individuals who own the paper	1	SARADA BINDING WORKS : PARTNERS, 1. Sri. B. Viswanatha Reddi, 2. Sri. B. L. N. Prasad, 3. Sri. B. Venugopal Reddi, 4. Sri. B. Venkatarama Reddi, 5. Smt. B. Seshamma, 6. Smt. B. Rajani Saraswathi, 7. Smt. A. Jayalakshmi, 8. Smt. K. Sarada,

I, B. Viswanatha Reddi, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

1st March, 1967

B. VISWANATHA REDDI,

Signature of the Publisher

అశోకా శాండల్ వుడ్ పౌడర్లు

వేనవికాలము వచ్చుచున్నదని భయపడ వలసిన అవసరం లేదు. యెలసనగా విజయ కెమికల్స్ - మద్రాసు, వారి అశోకా శాండల్ వుడ్ పౌడర్లు ఉపయోగించిన వేనవి తాపము వేడిని బాపి, చల్లదనమును హాయిని కలిగించును. ప్రతిదినము స్నానంతరము ఒళ్ళంతా చల్లుకొనిన - సాయంకాలం వరకు సూర్యతాపం తెలియకుండా చల్లగా వుండును. సాయం స్నానంతరము - మరొక పర్యాయం వాడిన - రాత్రి హాయిగా నిద్ర పట్టును. యెండ వేడివివలన కలిగే

చెమటగుల్లలు, చర్మపు యెరుపు-మంటలు - వగయిరాలు వుండవు. వీటి మధురపరిమళము మిమ్ములను సదా ఉల్లాసపరచును.

తయారుచేయువాడు : విజయ కెమికల్స్, మద్రాసు - 7.

నువ్వు ఏమిటి వ్రాస్తున్నావు, నాన్నా?

అబ్బాయి, ఒక చెక్క.

చెక్క ఏమిటి నాన్నా?

ఇది నా సొమ్మును నా కివ్వమని బ్యాంకుకి అడ్డు. నేను కొన్ని పుస్తకాలను కొంటున్నాను. సొమ్మును పంపించడానికి బదులుగా, నేనీ చెక్కను పంపిస్తున్నాను. దుకాణదారుడు దీన్ని అతని బ్యాంకుకు పంపిస్తాడు. ఆ బ్యాంకు నా బ్యాంకునుండి సొమ్మును వసూలు చేస్తుంది. సొమ్ము చేసేవనే చెక్క చేస్తోంది. ఇది చాలా సురక్షితమైంది. దుకాణదారుడు మాత్రమే ఈ చెక్కకి సొమ్మును తీసుకోగలడు. చెక్క ఒకవేళ పోయినాహడా, నా సొమ్ము కదలాదు. అప్పుడే అతని బ్యాంకుకి రమ్మ పంపించాడు.

అవును. నీ బ్యాంకు పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంకు కదూ?

అవును. అదే నా బ్యాంకు. ఇది చాలా పురాతనమైనది. పెద్ద పెద్ద బ్యాంకులలో ఒకటి. మరియు దీనికి 475 కంటి ఎక్కువ ప్రాంతాలున్నాయి.

పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్

PR-PNB-6624 TEL

తప్పక చూడండి!

శ్రీ సాహితీ ఫిలిమ్స్ సమర్పించు
శ్రీ విజయలక్ష్మీ షిక్వర్సు వారి

హిస్టోరియన్
అంధ్రా: శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ పిక్చర్స్
వై.కాం: ఉపాధిపతిస్ - పి.వెంకటేశ్వరస్

శివలీలలు

(కాస్ట్ మున్ కలర్)

మాటలు, పాటలు: శ్రీ శ్రీ... సంగీతం: జి.వి.ఎం.హాదేవన్... సంగీతానుకరణ: టి.చలపతిరావు... డైరెక్టర్: ఎ.పి.నాగరాజన్
నిర్మాతలు: G.S.A. సాంబశివరావు, P.L. గణపతిరావు B.A., నిర్వహణ: పింజుల

అన్ని వంటలకు శ్రేష్ఠమైన
నూనెలు

అగోమార్కు కాబడిన
ఎ.యస్. బ్రాండ్
చావుపప్పు
నూనె

అగోమార్కు కాబడిన
మేన్స్ బ్రాండ్

నువ్వులనూనె

- గోధూమం డెల్టా నువ్వులనుండి అరటి గ్వేకర ముగుప్రత్యేక పద్ధతులతో తయారు కాబడినవి.
- రుచి, రంగు, సువాసన లతో అన్ని వంటలకు దొర్ల మూలను అమితమగు చింతముగ వేయను.
- ఊరగాయలను చాలకాలము నిలువయుంచును. ముక్కును మెత్తబడనిదవు, బూజుపట్టనిదవు.
- తలకు వాడినయెడల మెదడుకు పలుక వేయను. వెంట్రుకలను బాగుగా పెరుగునట్లు చేయను.
- 16, 4, 2, 1 కి. గ్రా. డబ్బాలలో పేకింగు చేయబడుచున్నవి.

విజయంట్టు,

శ్రీ మాజేటి వీరరాఘవయ్య,

కమిషను మర్చంట్లు,

నివాసం విధి, విజయవాడ

Ms. పెరుమాళ్ళు & కో,

137, ఆదియప్పనాయక్ స్ట్రీట్,

మదరాసు

Ms. B. V. రావు & కో,

136, పురశువాకం హైరోడ్, మదరాసు

MFRS. అంబలీసుబ్బన్నస్వామి

New

Teeth Cleaning Unit

Kashmir

TOOTH PASTE
TOOTH POWDER
and
TOOTH BRUSH

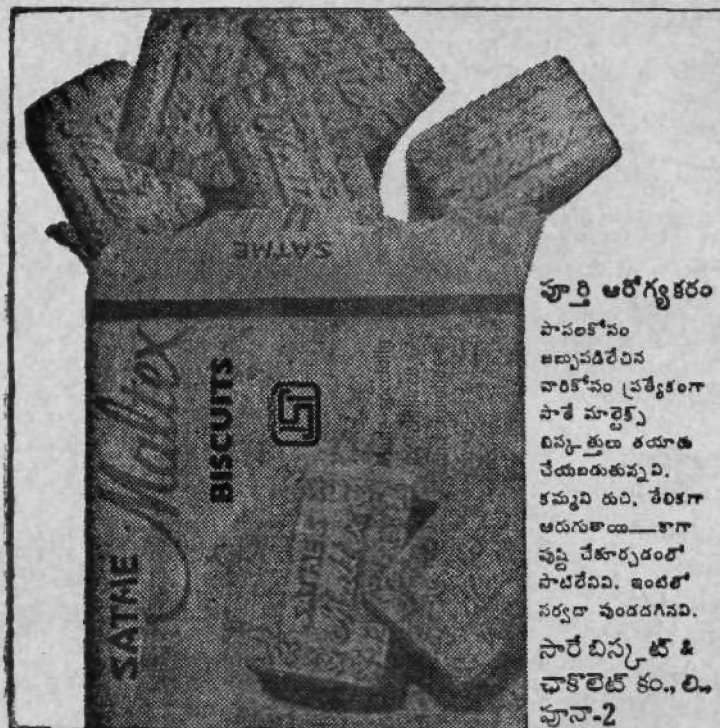
by

THE NATIONAL TRADING CO.

Manufacturers of

KASHMIR SNOW BEAUTY AIDS

BOMBAY-2 MADRAS-32

పూర్తి ఆరోగ్యకరం

పాపంకోసం
జబ్బుపడిలేచిన
చారికోసం ప్రత్యేకంగా
పాతే మల్లెక్స్
బిస్కత్తులు కయాడు
చేయబడుతున్నవి.
కమ్మది రుచి, శేరికా
ఆరుగులాయితాగా
వృద్ధి చేకూర్చడంలో
పాటిలేచింది. ఇందిలో
సర్వదా వుండదగినది.

సాతే బిస్కట్ &
చాకాలెట్ కం., లి.
హైదరాబాద్-2

సాతే

బిస్కత్తులు

పాతే బిస్కట్ ఆయిసోయేడాకా ఆగలేరు

MADE IN INDIA

వేరుశనగ నీకు ప్యారీస్ నాకు

మీరు ఉపయోగించారా :

లాక్టేబాన్ బాన్స్, మిల్క్ టాప్,
మిక్సెడ్ ఫ్రూట్స్, నూపర్ బట్టర్ స్కాచ్

పంచుకోండి

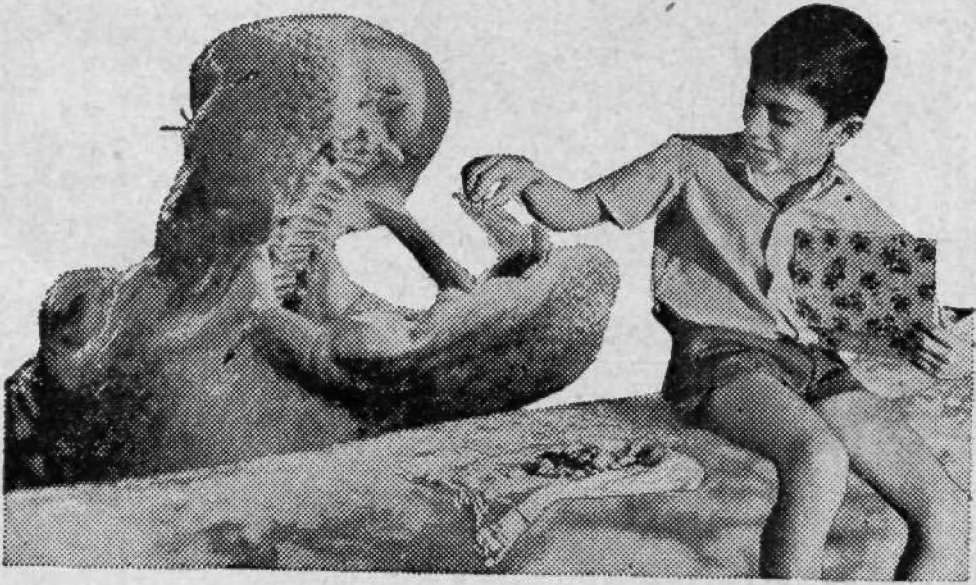
అనుభవించండి

ప్యారీ మిఠాయిలతో జీవితము

విలాసవంతంగా గడిచిపోతుంది

ప్యారీస్—విశిష్ట రకపు మిఠాయిలను తయారుచేయువారు
ప్యారీస్ కన్ ఫెక్షనరీ లిమిటెడ్, మద్రాస్

PRS-3844

యుద్ధ మునకు సిద్ధము

సురక్షితుడు. తలకు యినుప టోపీ,
శరీరానికి కవచము. పళ్ళకు ఫ్లోరైడ్ రక్షణ.
ఫ్లోరైడ్ పళ్ళ ఎనామిల్ గట్టి పరచి దంత క్షయాన్ని
నిరోధిస్తుంది. మీ పళ్ళకు ఫ్లోరైడ్ రక్షణ యివ్వండి.
రోజూ బినాకా ఫ్లోరైడ్ తో మీ పళ్ళు తోమండి.

Binaca

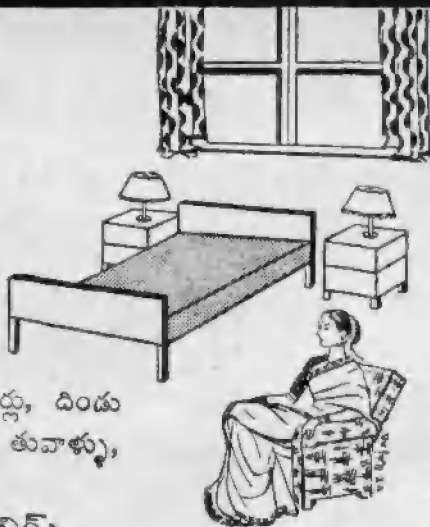
Fluoride
toothpaste

పళ్ళ ఎనామిల్
క్షయాన్ని నిరోధిస్తుంది

YOUR HOME needs

AMARJOTHI
FABRICS

ప్రతి ఇంటా అవసరమైన పరుపు కవర్లు, దిండు
కవర్లు, ఫర్నిచింగులు, టేబిల్ కవర్లు, తువాళ్ళు,

నాప్కిన్లు వగైరాలు

కూడీ: అమర్జ్యోతి ఫ్యాబ్రిక్స్,

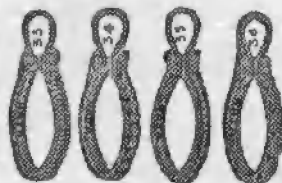
పో. బా. నం. 22, కరూరు (దక్షిణ ఇండియా)

NO. 41/1
Rs. 250
BALLS BENGAL EAR RINGS

RAJA. 41/2
Rs. 4000
PAIR

DESIGN
EAR RINGS
MID SIZE
Rs. 300.

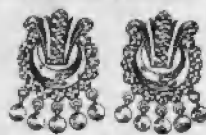
మధ్యపరిమాణకు
చేయవచ్చు.
ఇంటికి పుట్టుకొస్తే
MEDIUM
Rs. 250
SMALL
Rs. 200
3 PR PAIR

బంగారు కవరింగ్
రాజా

RAJA. 508/5
Rs. 2600

అభిరణములు
ధరించండి.

RAJA. 142L Rs. 100 PAIR

RAJA. 14-22, Rs. 400 PAIR

SPECIAL
STONE RING
Rs. 1000

2-6" SIZE Rs. 10000- 2-2 SIZE Rs. 9000 PER PAIR

రాజాగోల్డుకవరింగ్ వర్క్స్ (REGD) POST BOX No. 38. H.O. మచిలీపట్నం.

నల్లబ్రహ్మచారి వర్గం పేట విజయవాడ 2-మియగి బజారు పలూరు- చిక్కడపల్లి హైదరాబాద్ 20

బలము మరియు శక్తి కోసం!

ఫోర్టబిల్

బోర్న్విటా

బోర్న్విటా పోషకత్వమునకు పముచిత్రమైనది, కండరములు మరియు టిస్సులను బలపరచుటకు ప్రోటీన్లు, చిలము మరియు శక్తి కోసం కార్బోహైడ్రేట్లు, ఎముకలను దృఢముగా చేయుటకు ఫాస్ఫరస్ లవణములు మరియు ఆరోగ్యమునకు అతి ముఖ్యమైన విటమిన్లు పుష్కలమునందును, బోర్న్విటా తయారు చేసుకోవడం సులభం మరియు అది రుచిగా కూడా ఉండును!

Bensons/CP-379A/2 Tel

తీసుకోండి

గెవార్ట్
గెవాబాక్స్

50% పెద్దవయిన ఆకర్షణీయమగు ఛాయా చిత్రములు

గెవా బాక్స్, అద్భుతమైన దీర్ఘ చతుర్సాకారపు చిత్రములు
కి సెం. మీ. అంత పెద్దవి... సాధారణ కేమేరాలు ఇచ్చే
వాటి కంటే 50% పెద్ద వాటిని ఇచ్చును. మరియు
నెగెటివ్స్ యొక్క సాటిలేని విశిష్టత వలన ఎంతో చక్కటి
ఎనలార్ మెంట్లు మీకు నిశ్చయంగా లభిస్తాయి!
ఈ విశేషమైన లక్షణముల వలన గెవా బాక్స్ సర్వోత్తమ
మైనది.

■ దృఢమైన, చక్కటి బోడి-ఫూర్తిగా ఉత్పన్నమైన
స్టోర్తో కయారు చేయబడినది.

■ సరియైన కాంపోజిషన్, శీఘ్రంగా, సులభమైన పొటో
గ్రాఫింగ్ కారకు, ఉజ్వలమైన, స్పష్టమగు, ఆయ-
లెవెల్ వ్యూ ఫ్రేమ్డర్.

■ కి స్పీడ్స్ (బల్బ్, 1/50 వ మరియు 1/100 వ సెకం
డులు) ఉచ్చిశ్రమగు, పాస్-ఏకన్ షాట్స్ తీసుకోండి.

■ దూరపు వస్తువులకు ఫోకస్ చేసుకునేందుకు (f 11
మరియు f 16) 2 ఎవర్స్టెర్లు

గెవా బాక్స్ను వాడడం ఎంతో సులభం కూడా, ఒక సారి
క్లిక్ చెయ్యండి - మీ గెవా బాక్స్ మిగిలినదంతా చేస్తుంది.
మీ వర్తకుని చూపించమని అడగండి. ఖరీదు: రూ. 44.00

ప్రాఫెషనల్
చిత్రములను
తీసే ప్రజాదరణ
పొందిన కేమేరా!

గెవార్ట్

గెవాబాక్స్

ఆగ్న-గెవార్ట్ ఇండియా లిమిటెడ్
బొలింగ్, జమ్షెడ్ టౌన్ రోడ్, బొంబాయి.

Hensons 11-AGH-1, TL

చందమామ

సంచాలకుడు : 'చక్ర పాణి'

ఐకమత్యమే బలమని పెద్దలు చెబుతారు. పదిమంది విడి విడిగా చెయ్యలేని పనిని పదిమందీ కలిసి సాధించగలుగుతారు. అయితే పదిమందికీ ఏక దీక్ష ఉన్నంత మాత్రాన లాభం లేదు. వారి కృషి కూడా ఏకం కావాలి. అది సమిష్టి కృషిగా కొనసాగటానికి తగిన వ్యూహం ఉండాలి. ఆ వ్యూహం అమలు జరగాలి. అప్పుడే ఆ కృషి విజయవంత మవుతుంది. ఈ సత్యాన్ని మనం "చమరవాలుడు" [బేతాళ కథ] లో చూస్తాం.

సంపుటి 40 మార్చి '67 సంచిక 3

భారత చరిత్ర

1605 నుంచి ప్రాచ్యంలో పోర్చుగీసు వారిని డచ్చివారు జయించసాగారు. వారు 1639 లో గోవాకు ముట్టడి చేశారు. 1658 నాటికి సంహళంలోని పోర్చుగీసు వలసలన్నీ డచ్చివారి అధీనంలోకి వచ్చాయి. వ్యాపారమే డచ్చివారిని ఇండియాకు తెచ్చింది. వారు గుజరాతులోనూ, కోరమండలతిరానా, బెంగాలు, బీహారు, ఒరిస్సాలలోనూ ఫాక్టరీలు నిర్మించారు. 17 వ శతాబ్ది అంతటా సుగంధద్రవ్య వ్యాపారం వారి గుత్తగా సాగింది. ఇండియాకూ, దూరప్రాచ్య దీవులకూ మధ్య డచ్చివారు వ్యాపారం పునరుద్ధరించి, విజయనగర సామ్రాజ్యంనాటి సంబంధాలను మళ్ళీ వేర్పాటు చేశారు. దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల నుంచి నీలిమందూ, ముడిపట్టు, సూరేశ్వరమూ, బియ్యమూ, నల్లమందూ సూరతునగరంలో డచ్చివారికి చేరేవి.

అయితే 17 వ శతాబ్దిలో డచ్చివారికి ఇంగ్లీషువారికి పోటీ వచ్చింది. ఒకప్పుడు పోర్చుగీసువారికి, ఇంగ్లీషువారికి సంఘర్షణలుండినా, అవి క్రమంగా సమసిపోయాయి. పోర్చుగీసువారు రెండవ చార్లెస్ (ఇంగ్లండు) రాజుకు బొంబాయిని భరణంగా ఇచ్చారు. అయితే ఇంగ్లీషువారి వర్తకాన్ని డచ్చివారు తీవ్రంగా ప్రతిఘటించారు. డచ్చివారి ప్రధాన స్థావరం మలేయ, ఇంగ్లీషువారిది ఇండియా; అయినా ఉభయులకూ ఇండియాలో సంఘర్షణ తప్పలేదు. 1672-1674 మధ్యకాలంలో డచ్చివారు తమ సూరతుకూ, ఇంగ్లీషువారి బొంబాయికి మధ్య రాకపోకలను అనేకమార్లు భగ్గుం చేశారు; బంగాళాఖాతంలో మూడు ఇంగ్లీషు వర్తకనౌకలను పట్టుకున్నారు. 1759 దాకా ఉభయుల మధ్య వ్యాపార పోటీ తీవ్రంగానే సాగింది.

ఇంగ్లీషు ఈస్టిండియాకంపెనీ ఇండియాలో మొట్టమొదటి ఫాక్టరీలు ఏర్పాటు చేసే ప్రయత్నం 1608 లో జరిగింది. కంపెనీ తరపున కాపెన్ హేజన్స్ అనేవాడు 1609 లో జహంగీర్ దర్బారుకు వచ్చి సూరతులో ఇంగ్లీషుఫాక్టరీ స్థాపించటానికి పాదుషా అనుకూల్యం కూడా సంపాదించాడు. అయితే సూరతువర్తకులూ, పార్సీ గీసువారూ పాదుషా అనుమతికి అడ్డు తగిలారు. 1611 లో హేజన్స్ ఆగ్రా నుంచి బయలుదేరి సూరతు చేరేసరికి, సర్ హెన్రీ మిడ్లెన్ అనేవాడు మూడు ఓడలతో వచ్చి సూరతు వర్తకులను భయపెట్టాడు. అందుచేత వారు 1612 లో కాపెన్ హేజన్స్ అనేవాడికింద రెండు బ్రిటిషు ఓడలను సూరతు రేవులోకి రానిచ్చారు. పార్సీగీసువారు యుద్ధానికి తలపడితే, కాపెన్ హేజన్స్ వారిని ఓడించాడు. ఇంగ్లీషువారు సూరతులో శాశ్వతంగా ఫాక్టరీ నిర్మించుకోవటానికి అనుమతించుకూ జహంగీర్ 1613 లో ఫర్మానా ఇచ్చాడు. త్వరలోనే బ్రిటిషురాజు వద్ద నుంచి ఒక రాయబారి మొగలుదర్బారుకు వచ్చి వర్తక ఒడంబడిక చేసుకోగోరాడు. ఈ రాయబారి పేరు సర్ బామన్ రో. ఇతను 1615 అఖరు నుంచి 1618 అఖరు దాకా

మొగలు దర్బారులో ఉండి, వర్తకపు ఒడంబడిక సాధించలేక పోయినప్పటికీ, కంపెనీవారు మొగలు సామ్రాజ్యంలో అనేక చోట్ల ఫాక్టరీలు నిర్మించటానికి పాదుషా అనుమతి, ఇతర సౌకర్యాలూ సాధించాడు. దీని ఫలితంగా సూరత్, ఆగ్రా, అహమ్మదాబాదు, భరూచిలలో ఇంగ్లీషు ఫాక్టరీలు వెలిశాయి. ఇంగ్లీషురాజు తనకు భరణంగా లభించిన బొంబాయిని, 1668 లో ఏడాదికి పదిపానుల (సవర్ల) కిరాయికి కంపెనీ పరం చేశాడు. కొద్ది సంవత్సరాలలోనే బొంబాయినగరం బాగా పెరిగి, 1687 నాటికి సూరతుపట్టణాన్ని మించిపోయి, పశ్చిమ

తీరాన బ్రిటిషువారికి ప్రధాన వ్యాపార కేంద్ర మయింది.

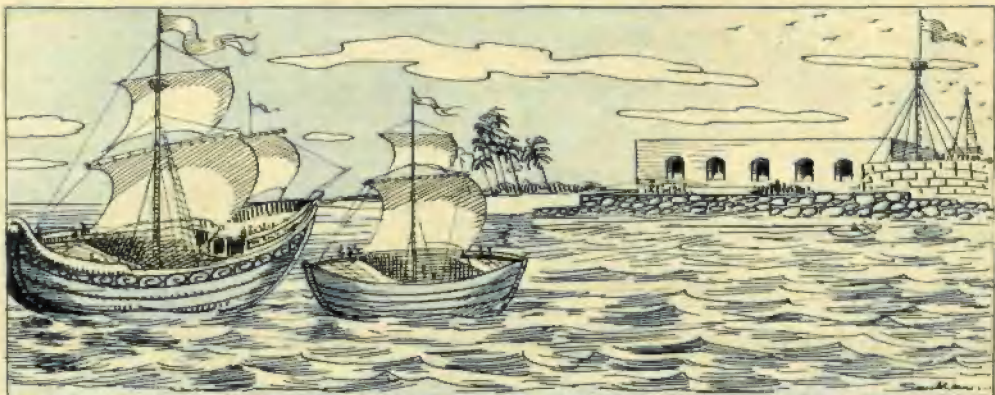
తూర్పుతీరాన మచిలీపట్టణంలో బ్రిటిషు వారిక ఫాక్టరీ 1611 లో పెట్టారు. గోల్కొండ రాజ్యానికి అది ప్రధాన రేవు. ఏటా 500 వగోదాలు (1750 రూపాయలు) నుంకం చెల్లించి, గోల్కొండ రాజ్యంలోని రేవు లన్నిటా స్వేచ్ఛగా వ్యాపారం చేసుకునేటందుకు ఇంగ్లీషువారికి అనుమతి ఇస్తూ గోల్కొండ సుల్తాను 1632 లో ఫర్మానా జారీ చేశాడు. 1634 లో తిరిగి మరొక ఫర్మానా కూడా ఇదే షరతుతో జారీ అయింది. కాని స్థానికాధికారులు ఇంగ్లీషువారి వద్ద డబ్బు గుంజుకూ వచ్చారు. అందుచేత వారు మరొక రేవు కోసం చూడసాగారు.

1639 లో చంద్రగిరిరాజు మదరాసును బ్రిటిషువారికి కవులు కిచ్చాడు. అక్కడ వారు రక్షణలతో కూడిన ఫాక్టరీ నిర్మించారు.

ఇదే ఫార్ట్ సెంట్ జార్జ్. ఈ కోట నిర్మించాక మచిలీపట్నం ప్రాముఖ్యం పోయి, మదరాసే బ్రిటిషువారి ముఖ్య కేంద్ర మయింది.

బ్రిటిషువారి ప్రాభవం వ్యాప్తి చెంద సాగింది. 1633 లో మహానది డెల్టాలోని హరిహరపురం వద్దా, బలాసోర్ లోనూ వారు కొత్తఫాక్టరీలు ఏర్పాటు చేశారు. 1651 లో బ్రిజ్ మన్ అనేవాడి అధిపత్యాన హుగ్లీ వద్ద మరొక ఫాక్టరీ వెల్పిసింది. అటుతరవాత కొద్దికాలానికే పాట్నాలోనూ, కాసంబాజార్ లోనూ ఫాక్టరీలు ఏర్పడ్డాయి.

ఆ కాలంలో బ్రిటిషువారు బెంగాలులో ప్రధానంగా పట్టు, నూలువస్త్రాలూ, సూరీ కారమూ, చక్కెరా వగైరాల వ్యాపారం సాగించారు. 1658 నాటికి, బెంగాలు, బీహారు, ఒరిస్సా, కోరమండల్ తీరంలోని బ్రిటిషు వలస లన్ని ఫార్ట్ సెంట్ జార్జ్ అధీనంలోకి తేబడ్డాయి.

నేహూ కథ

33

ఆరుమాసాల శిక్ష అనుభవించి జవాహరు అక్టోబరు 11న విడుదల అయ్యాడు. దేశంలో ఉండే ఆర్థిక రాజకీయపరిస్థితి చూస్తే అతనికి శిస్తు ఎగవేత ఉద్యమం నడపాలనిపించింది. శాసనోల్లంఘనోద్యమం ఇంకా సాగుతూనే ఉన్నది, జనం జైళ్ళకు పోతూనే ఉన్నారు; కాని ఉద్యమంలో చురుకు తగ్గింది. అసంఖ్యాకంగా ఉన్న రైతువర్గం ఉద్యమంలో చేరితేగాని అది చురుకెక్కదు. అందుచేత జవాహరు శిస్తుల ఎగవేత ఉద్యమం లేవ దీశాడు.

అలహాబాదులో జిల్లారైతు మహాసభ జరిగింది. ఒక పెద్ద బహిరంగసభ కూడా జరిగింది. జవాహరు అందులో ఉపన్యసించాడు. ప్రభుత్వం అతన్ని తిరిగి జైలుకు పంపింది. అతను జైలు బయట ఉన్నది ఎనిమిది రోజులు మాత్రమే. అతను తిరిగి జైలుకు పోవటంతో శాసనోల్లంఘనోద్యమం కాస్త చైతన్యం పొందింది.

మోతీలాలు తన అనారోగ్యాన్ని కూడా లక్ష్యపెట్టక రాజకీయరంగంలోకి దిగాడు. ఆయన శాసనోల్లంఘనోద్యమానికి కొత్త

జీవం కలిగించాడు. జవాహరు పుట్టినరోజు (నవంబరు 14) దేశమంతటా జరపబడింది. మీటింగులూ, లాఠీచార్జీలూ జరిగాయి. దేశమంతటా అయిదువేల మంది ఒక్కసారిగా అరెస్టయారు.

1931 జనవరి 1న జవాహరు భార్య కమల కూడా జైలుకు పోయి తన భర్తను కలుసుకున్నది.

మరుసటి నెలలో—ఫిబ్రవరి 6న—మోతీలాలు కన్నుమూశాడు.

భారతీయ సమస్య పరిష్కరించే మిషన్ మీద బ్రిటిషువారు లండనులో ఒక రౌండు టేబులు సమావేశం ఏర్పాటు చేశారు.

అందులో పాల్గొన్న మితవాద భారతీయ ప్రతినిధులు ప్రశంసనీయంగా ప్రవర్తించ లేదు. ఉన్నతోద్యోగులతో కమర్లు చెప్పటం మించి వారికి మరొక లక్ష్యం లేకపోయింది. నిజానికి, జవాహరు చెప్పినట్టు, భారత దేశం తరపున మాట్లాడే అర్హతగలవాడు గాంధీజీ ఒకడే.

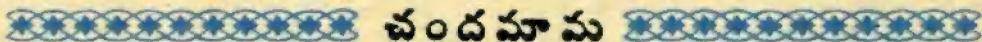
గాంధీజీకి, లార్డు ఇర్వినుకూ ఒప్పందం కుదిరాక, రెండవ రౌండు టేబిలు సమావేశానికి, కాంగ్రెసు ఏకైక ప్రతినిధిగా గాంధీజీ వెళ్ళాడు. ఆ సమావేశం నుంచి కాంగ్రెసు నాయకులు ఎలాంటి ఫలితాలూ అశించ లేదు. గాంధీజీ వట్టిచేతులతో తిరిగివచ్చాడు.

ఈలోపునే ప్రభుత్వం అనేకమంది నాయకులను అరెస్టు చేసింది. వారిలో జవాహరు కూడా ఉన్నాడు.

రెండవ రౌండు టేబిలు సమావేశం విఫలం కావటం బ్రిటిషువారి విజయానికి చిహ్నంకావటమే గాక, బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వంలో భారతీయులకు విశ్వాసం లేకుండా చేసింది. అది జవాహరుకు మంచి గుణపాఠమయింది. అతను మన దేశంలో జరిగేదానికి ప్రపంచమంతటా జరుగుతున్న దానికి సంబంధం ఉన్నదని గ్రహించ గలిగాడు. దూరప్రాచ్యంలో జపాను చైనా పీకనొక్కెస్తున్నది. యూరపులో ఫాసిజం విజృంభించి, సోషల్ డెమోక్రసీని నిర్మూలిస్తున్నది. జవాహరు ఇంపీరియలిజమునూ, ఫాసిజమునూ ఎలుగెత్తి శపించాడు. ఇంపీరియలిజము, కాపిటలిజము ఇండియాకు వరమే శత్రువులని అతను భావించాడు. జాతీయవాదులు అమలులో ఉన్న వర్గ వ్యవస్థలో మార్పులు సహించేస్థితిలో లేరు. జవాహరు వారికన్న ముందుకు పోయాడు.

“ప్రపంచం ఈనాడు ఎన్నడూలేనంత సంపన్నంగా ఉన్నది. పెట్టుబడిదారీ మూలానే కృత్రిమకరువులు ఏర్పడు తున్నాయి. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ ఎంతో

కాలం నిలవదు. భవిష్యత్తు మాట ఎలా ఉన్నప్పటికీ, పాత వ్యవస్థ భగ్నమయింది. అది తిరిగి రాదు," అన్నాడతను.

1932-35 మధ్యకాలంలో జర్మనీలో హిట్లరు పై కాచికత్వం చెలరేగింది. ఆ కాలంలో జర్మను మేధావు లనేకమంది జైళ్ళలో ఉన్నారు. అదేకాలంలో భారతీయ మేధావులు కూడా జైళ్ళలోనే ఉండటం గమనించదగిన విషయం. జవాహరుకు ఈ కాలమంతా జైలులోనే గడిచిందని చెప్పవచ్చు. అతను ఒకడేకాదు, అతని కుటుంబమంతా జైలు చూసింది. మోతీలాలు భార్య తన వార్తకథంలో మొదటిసారిగా బ్రిటిషు వారి జైలులోకి అడుగుపెట్టి, తన కొడుకును చేరింది. విజయలక్ష్మి పండిట్, ఆమె భర్తా జైలు చేరారు. కమల కూడా జైలులోనే ఉన్నది.

కమల క్రియవ్యాధితో బాధపడుతున్నది. ఆమె పరిస్థితి తీవ్రంకావటంచేత 1935లో ఆమెను విడుదలచేస్తూ, జవాహరును కూడా విడుదల చేశారు. ఆ ఇద్దరూ జర్మనీలోని ఒక ఆరోగ్యకేంద్రానికి వెళ్ళారు. అక్కడ కమల ఆరోగ్యం కొద్దిగా మెరుగయింది.

1935 అక్టోబరు అఖరులో జవాహరు ఇంగ్లండు వెళ్ళాడు. అక్కడ అతనికి ఘన

మైన స్వాగతం ఇచ్చారు. అతను అక్కడ అనేక సమావేశాలలో మాట్లాడి, బ్రిటిషు పార్లమెంటులో గల నిపుణులు పరమ అజ్ఞానులనీ, భారతదేశం ఎదుర్కొనే వాస్తవ సమస్యలు వారికి తెలియవనీ, అత్యంత తీవ్రమైన నిరుద్యోగ సమస్యపట్ల ప్రభుత్వం ఏమీ చేయకుండా ఉన్నదనీ, బ్రిటిషువారు అవలంబించే విధానాలు మారనంత కాలమూ దేశంలో కాంతి ఉండదనీ చెప్పాడు. బ్రిటిషుపాలకుల కి హితబోధ చెవిటివాడి ముందు శంఖం ఊదినట్టయింది.

జవాహరు లండనులో ఇలా ఉపన్యసించే కాలంలోనే అతను కాంగ్రెసు అధ్య

కుడుగా ఎన్నిక అయ్యాడు. అందుచేత భారతదేశం గురించి అతను సాధికారంగా మాట్లాడగలిగాడు.

ప్రెజ్ పూర్, లక్నోలలో జరిగిన కాంగ్రెసు సమావేశాలు జవాహరును పూర్తిగా బల పరచటమే, గాక, బ్రిటిషువారు తయారు చేసిన భారత రాజ్యాంగ చట్టాన్ని తీవ్రంగా విమర్శించాయి.

ఈలోపల కమల మృత్యువుతో పోరాటం సాగించి, చివరకు 1936 ఫిబ్రవరి 25 న దేహం చాలించింది. భారతదేశ మంతా ఆమె మృతికి సంతాపం చెందింది.

“కమలానేహ్రూ మృతి దేశానికి తీరని నష్టం,” అన్నాడు గాంధీజీ.

1936 మార్చి 11న జవాహరు దేశానికి తిరిగి వచ్చాడు.

1936 కాంగ్రెసు సమావేశం లక్నోలో, జవాహరు అధ్యక్షతన జరిగింది. ఇది ముఖ్యమైన సమావేశం. “పెట్టుబడిదారీ విధానం

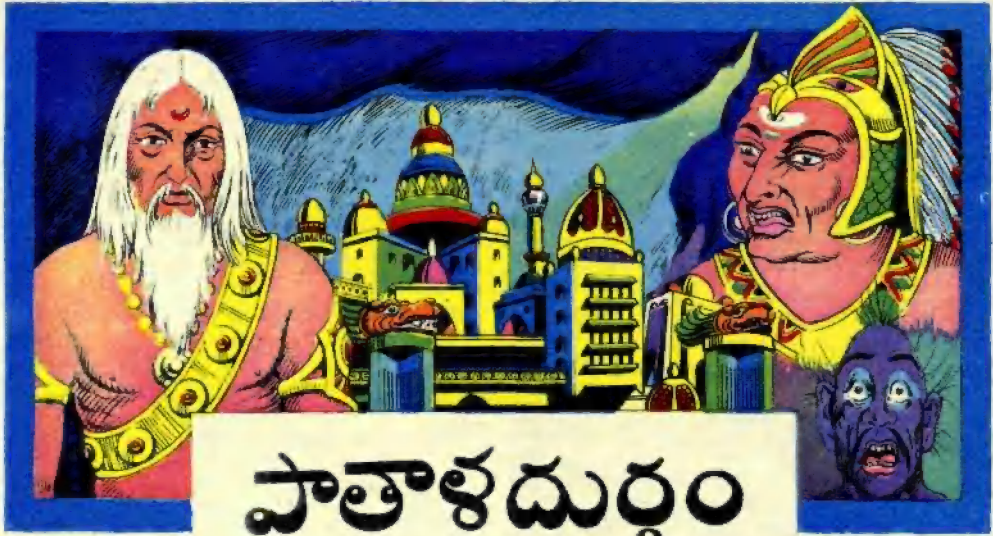
చిక్కులలో పడి ఫాసిస్టుభారణ అవలంబించింది. ఇంపీరియలిస్టులు వలసదేశాలలో అమలు చేసే విధానాలనే ఫాసిస్టులు స్వదేశాలలో అమలు చేస్తున్నారు. రెండూ ఒకటే,” అని జవాహరు తన అధ్యక్షపన్యాసంలో అన్నాడు.

బ్రిటిషు పాలకులు రాష్ట్రాలలో కొంత స్వపరిపాలన అమలుచేస్తా మన్నారు. కాంగ్రెసు ఎన్నికలలో పోటీ చేయ నిశ్చయించింది. పదవీస్వీకార సమస్య ఎన్నికల అనంతరం నిర్ణయించవలసి ఉన్నది. అందుకొక ప్రత్యేక కాంగ్రెసు సమావేశం కూడా జరగనున్నది.

జవాహరు సోషలిజమును బలపరుస్తూ, కాంగ్రెసు వేదిక నుంచి మాట్లాడడంతో కొంత దుమారం రేగింది. సాంఘిక పరిణామం శీఘ్రంగా జరగని పక్షంలో విప్లవం తప్పదని జవాహరు తన ప్రతిపక్షులను హెచ్చరించాడు.

పాతాళదుర్గం

11

[విరూపుడి సహాయం వల్ల, ధూమకుడు గరుడపక్షి బారి నుంచి బతికి బయటపడ్డాడు. తరవాత వాళ్ళకు అరణ్యంలో వికృతాకారు డొకడు కనిపించాడు. అతడు చెప్పిన దారి వెంట వెళ్ళి, ధూమకుడూ అతడి మిత్రులూ నదిలో పడవనూ, దాని చుట్టూ ఉదులాడే మొసళ్ళనూ చూశారు. సోమకుడు బాణంతో ఒక మొసలిని కొట్టాడు. —తరవాత]

సోమకుడి బాణం దెబ్బతిన్న మొసలి కి చుమని అరుస్తూ, నీళ్ళల్లో విలవిలా తన్నుకోసాగింది. ఆ తన్నుకోవటంలో పైన ధరించిన మొసలిచర్మపు తొడుగు పోయి ఒక మానవాకారం బయట పడింది. అప్పటి వరకూ పడవ చుట్టూ ఉదుతున్న మొసళ్ళన్నీ ఒక్కసారిగా తమ పై తొడుగులను తొలగించివేసి, కేకలు పెడుతూ ఒడ్డుకు ఉదుకు రాసాగినై. అవి మొసళ్ళు

కాదు; మొసళ్ళ లాగా వేషాలు ధరించిన దృఢకాయులైన మనుషులు!

సోమకుడు ఆ వింత చూసి ఆశ్చర్య పోతూ, "విరూపా, ఇది ఆశ్చర్యంగా లేదా? ఎవరీ మొసలిమనుషులు? ఎవరి దీ పడవ?" అన్నాడు.

ధూమకుడు అతణ్ణి మెల్లిగా మాట్లాడమని హెచ్చరించి, "చనిపోయే ముందు ఆ వికృతాకారుడు చెప్పిన మాటలు అప్పడే

'చందమామ'

మరిచిపోయావా? వీళ్ళు కాలకలి రాక్షసుడి బంట్లు. పడవ దగ్గర కెవరూ రాకుండా వుండేందుకు వాళ్ళు మొసళ్ళలా కపట నాటకం అడుతున్నారు. వాళ్ళల్లో ఒకడి తల చితికేలా కొట్టి మనం చిక్కులో పడ బోతున్నాం. చూడు, వాళ్ళంతా ఒడ్డెక్కి మనం వున్న చెట్ల కేసే పరీక్షగా చూస్తున్నారు,” అన్నాడు.

“అవును, దొరా! బాణం పదలబోయే ముందే నాకు వాళ్ళు మనుషులై వుంటారన్న ఆనుమానం కలిగింది. కాని నా హెచ్చరిక్కి ముందే సోముదొర బాణం వదిలేశాడు,” అన్నాడు విరూపుడు.

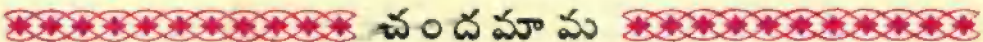

ధూమకుడు ఓ క్షణకాలం పూరుకుని, ఏదో ఒక గట్టి నిర్ణయానికి వచ్చినవాడిలా తలాడించి, “అ మొసలిగాళ్ళు బాణం వచ్చిన దిక్కు కనుక్కున్నారు గాని, మనం యీ చెట్టు పైన దాగివున్నట్టు గ్రహించ లేదు, అది అసంభవం. వాళ్ళిక్కడికి వచ్చే లోపలే మనం చెట్టు దిగి, పాదలమాటున పడి, కొండ మలుపులో వున్న చెట్లగుంపు చేరదాం,” అన్నాడు.

మరుక్షణంలో ముగ్గురూ కొమ్మలూ రెమ్మలూ కదలకుండా అతి జాగ్రత్తగా కిందికి దిగి, కొంత దూరం పోయి, గుబురుగావున్న పాదల వెనక భాగానికి చేరారు.

ఇంతలో మొసలిమనుషులు రెండు ముతాలుగా చీలారు. ఒక ముతావాళ్ళు ధూమకుడూ వాళ్ళు వదిలిన చెట్టు కేసి బయలుదేరారు. రెండో ముతా ఆయుధాలు సర్వసన్నద్ధంగా పట్టుకుని, మరొక వైపుగా పాదలన్నీ గాలిస్తూ కొండ మలుపును చుట్టి రాసాగారు.

“ధూమూ, యీ రాక్షసబంట్లు...రెండు పదులు...ఇరవైమంది వున్నారు. మనం ముగ్గురం—మొత్తం మీద గట్టి చిక్కులోనే పడ్డాం,” అన్నాడు సోమకుడు పళ్ళు కొరుకుతూ.

"ఏ చిక్కుల్లోనూ పడకుండా మనం రాజకుమార్తె కాంతిసేనను రాక్షసుడి బారి నుంచి కాపాడి తేగలమా? నీ ధైర్యసాహసాలను గురించి నాకు ఎలాటి అనుమానమూ లేదు. అంత తప్పుని సరైతే, యీ పాదలూ, పుట్టలూ గాలించే పది మందినీ మనం హతమార్చి కొండ మీదికి పారిపోలేమా?" అన్నాడు ధూమకుడు కత్తిదూస్తూ.

ఆ వెంటనే విరూపుడు ఈటెను గుప్పెట బిగించి, ముందుకుచాచి పట్టుకున్నాడు. సోమకుడు విల్లుకు అంబు సంధించి ధూమకుడి కేసి చూశాడు. మొసలిమనుషులు తమ చేతుల్లో వున్న యీటెలతో పాదల మీద కొడుతూ, గుబురుచెట్లలోకి ఈటెలను బారుచేసి పొడుస్తూ, గొంతెత్తి, "ఎవర్రా మీరు? ఒకళ్ళా యిద్దరా? బయట పడండి. ప్రాణాలతో మూ నుంచి పారిపోలేరు. కాలకలి రాక్షసేంద్రుడి మానవబంట్లల్లో ఒకణ్ణి చంపిన మీ దుస్సాహసానికి ప్రతిఫలం—నిలువునా చర్మాలు వలిపించుకోవటం!" అంటూ గావుకేకలు పెట్టసాగారు.

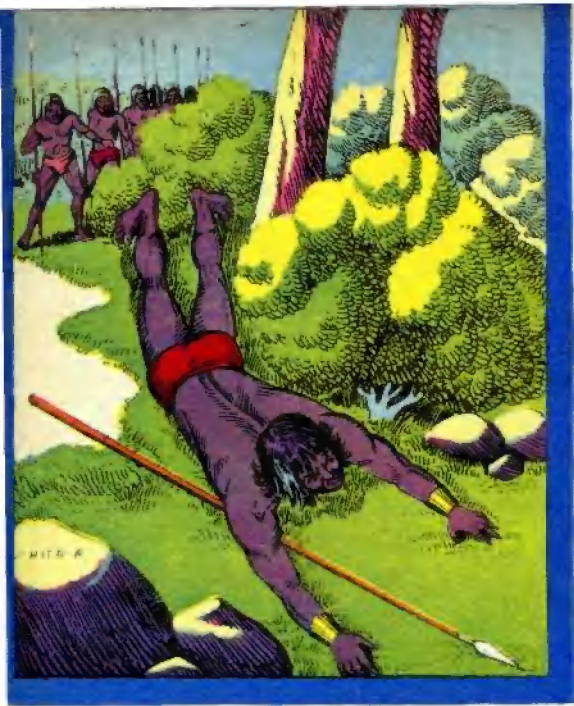
ధూమకుడు తతిమ్మా యిద్దర్నీ హెచ్చరించి, తా మున్నచోటు కేసి వస్తున్న మొసలి

మనుషుల్నుంచి తప్పుకునేందుకు పాదల చాటుగా నక్కుతూ కొండమలుపు కేసి బయలుదేరాడు. మొసలిమనుషుల్లో ఒకడు ధూమకుడూ వాళ్ళూ వున్న దిక్కు కేసి పరీక్షగా చూసి, "అక్కడేదో పాద కదులుతున్నది. మన వాణ్ణి చంపిన దుర్మార్గులు దానిచాటు నున్నారని నా అనుమానం," అంటూ గబగబా అటు కేసి రాసాగాడు.

రానున్న ప్రమాదాన్ని పశికట్టిన విరూపుడు, ధూమక సోమకులను ముందుకు పోవలసిందిగా హెచ్చరించి, చప్పున అరచేతుల మీదా, మోకాళ్ళ మీదా వంగి, తాను

దాగి వున్న పాదను తలతో, చేతులతో అల్లల్లాడిస్తూ, పులిలా భయంకరంగా ఒక్క రంకె వేశాడు.

అడవిలో పుట్టి పెరిగిన అటవికుల్లో చాలామందికి అడవి జంతువుల అరుపులూ, పక్షుల కేకలూ వేయటంలో చాలా నేర్పు వుంటుంది. విరూపుడు ఆ విద్యల్లో అందె వేసిన చేయి. అతడు పెట్టిన రంకె వింటూనే, మొసలిమనుషులందరూ భయంతో కంపించిపోయి వున్న బోటునే ఆగిపోయారు. అందరికన్న ముందు పాద దగ్గరకు పరిగెత్తు కొస్తున్నవాడు ఆ రంకెకు అదురుకుని బోర్లాపడిపోయి, లేస్తే పులి

మీద పడుతుందన్న భయంతో వెనక్కు దొర్లుకుంటూ పోసాగాడు.

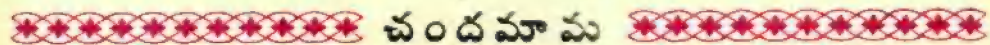
"పులి! వెనక్కు తగ్గండి," అన్నాడొక మొసలిమనిషి.

"అది మామూలు పులికాదు, బాగా ఆకలిగొన్న పోతుపులి!" అన్నాడు మరొకడు.

"నీ తెలివి అఘోరించినట్టుంది. ముందు పొదల్పించి దూరంగా పరిగెత్తండి. అది ఇప్పుడే పిల్లల్నిన ఆడపులి, అరుపు తెలియటంలేదా?" అన్నాడింకొకడు.

వాళ్ళి విధంగా మల్లగుల్లాలు పడు తూంటే, అది అవకాశంగా తీసుకుని ధూమకుడూ అతడి మిత్రులూ పొదల మాటున దాక్కుంటూ కొండమలుపు కేసి పోసాగారు. ప్రస్తుతానికి ప్రమాదం తప్పిందన్న నమ్మకం ఆ ముగ్గురికి ఎంతో ఉత్సాహం కలిగించింది. సోమకుడు, విరూపుడి భుజం తడుతూ, "విరూపా! ఆ దుష్టుల్ని భలే హడల కొట్టావ్ చూడు, వాళ్ళెలా వణికిపోతున్నారో," అన్నాడు.

ముందు నడుస్తున్న ధూమకుడు మొసలి మనుషుల కేసి ఓ మారు చూసి, "ఏళ్ళ మాట నరే. ఆ రెండో ముఠా ఏమయింది?" అంటూ తాము దిగి పారిపోయి వచ్చిన మహావృక్షాని కేసి చూశాడు. ఆ క్షణంలోనే

చందమామ

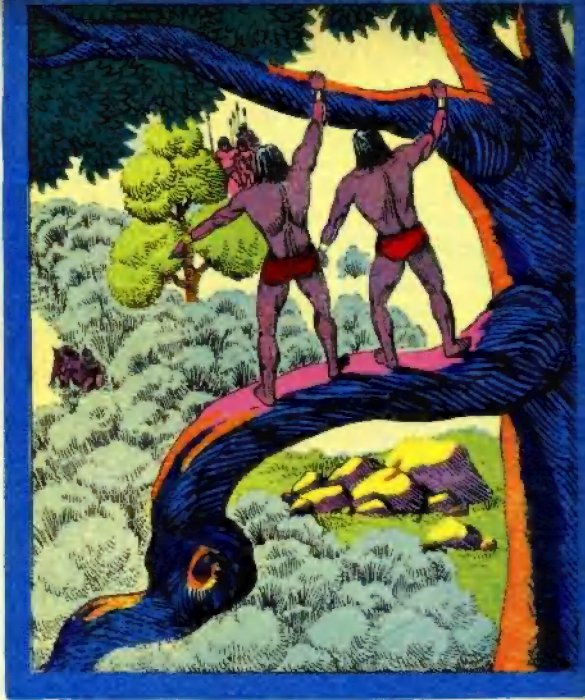

అతడి శరీరం భయంతో కంపించిపోయింది. మొసలిమనుషుల రెండో ముతా వాళ్ళిద్దరు ఆ వృక్షం చిఠారుకొమ్మల మీద నిలబడి, ఎండపాడ పడకుండా కళ్ళకు చేతులడ్డం పెట్టుకుని, అంత ఎత్తు నుంచి నూటిగా తమ కేసే చూస్తున్నారు.

"సోమూ, విరూపా. మనం ఎక్కడున్నామో వాళ్ళకు తెలిసిపోయింది. క్షణంలో ఆ రెండుముతాలూ ఏకమై మనను చుట్టుముడతారు. ఆ చిఠారుకొమ్మల్లో వున్న దుర్మార్గు లిద్దర్నీ చూశారా?" అన్నాడు ధూమకుడు.

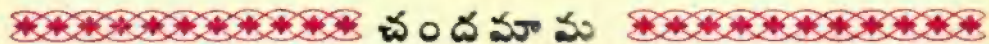
ధూమకుడు మాట ముగించేలోపలే, కొమ్మల్లో వున్న మొసలిమనుషు లిద్దరూ పోలోమంటూ పెద్ద కేక పెట్టి, "పులీ లేదు గిలీ లేదు, భయపడకండి. ఆ దుష్టులు ముగ్గురూ కొండముచ్చల్లా పొదల వెనక దాక్కుని వున్నారు. వాళ్ళు కొండమలుపు తిరిగి కీకారణ్యంలోకి పారిపోకుండా, ఇక్కడే చుట్టుముట్టి పట్టుకొండి," అన్నారు.

"అమ్మా, రాక్షసబృంతుల్లారా! మీరు మమ్మల్ని కనిపెట్టే వున్నారన్నమాట. ఆ ఇద్దర్నీ ఒకే బాణంతో కింద పడకొడతాను," అంటూ సోమకుడు విల్లంబు ఎక్కుపెట్టాడు.

"ఇద్దరో ఒకడే....ముందు బాణం వదులు. వాళ్ళు హడలుకుని చెట్టు దిగుతారు. ఆప్పుడు మనల్ని ఎత్తు నుంచి చూసి, మనం పారిపోయే దారి తతిమ్మా వాళ్ళకు చెప్పేవాళ్ళు వుండరు," అంటూ ధూమకుడు, సోమకుణ్ణి తొందరపెట్టాడు.

ఈలోపల సోమకుడు గురి చూసి బాణం వదలనే వదిలాడు. అది కొమ్మల్లో వున్న ఒక మొసలిమనిషి గుండెల్లో బలంగా తాకింది. వాడు కెవ్వమని అరుస్తూ, కింద పడబోయే సమయంలో అధారం కోసం ఎగిరి, పక్కనున్న రెండవవాడి నడుం పట్టుకున్నాడు. ఆ పూవుకు ఆ రెండవవాడు

చేతుల్లో వున్న చెట్టుకొమ్మ పట్టుబారి, గాయ పడిన వాడితోపాటు, అంత ఎత్తు నుంచి దభిమంటూ కింద పడిపోయాడు.

“ఒక్క వేటుకు రెండు పడులంటే, యిదే సోముదొరా!” అంటూ విరూపుడు ముంచు కొస్తున్న ప్రమాదాన్ని మరిచి పోయి, ఉత్సాహంగా కేకపెట్టాడు.

“పరిగెత్తండి. కొండమలుపు తిరిగితే కీకారణ్యం. అక్కడికి పారిపోగలిగామంటే, యిక మనని యీ రాక్షసబృంట్లు పట్టుకోలేరు. మన దారిని అడ్డగించకుండా, వెనక నుంచి ఈటెవేటు దూరంలోకి రాకుండా మాత్రం, మనం వాళ్ళను ప్రతిఘటించాలి,” అన్నాడు ధూమకుడు.

కొండమలుపు కేసి బాగా నలిగిన కాలి బాట ఒకటున్నది. ఆ బాట తొక్కినవాళ్ళు కాలకలి రాక్షసుడిబంట్లు. వాళ్ళు గూడేల మీద పడి జనాన్ని పట్టుకుపోయేందుకు వచ్చినప్పుడల్లా, యీ ప్రాంతాలనే నదిని దాటుతూంటారు. ధూమకుడూ అతడి మిత్రులూ ఆ బాట వెంట కొండమలుపు కేసి పరిగెత్తసాగారు. ఆ మలుపులోనే శత్రువుల పడవ నది ఒడ్డు నున్న పెద్ద చెట్టుబోదెకు బలమైన మోకుతో బంధించబడి వున్నది.

ధూమకుడు వూహించినట్టు శత్రు మూఠాలు రెండూ ఏకమై వాళ్ళ వెంటబడ లేదు. వాళ్ళల్లో ఒక మూఠా కొండమలుపు కేసి పరిగెత్తసాగింది. అక్కడ ధూమకుడూ వాళ్ళ దారిని అటకాయించాలని వాళ్ళ ప్రయత్నం. ఇక రెండవ మూఠా వెనక నుంచి కాలిబాట వెంట వాళ్ళను తరుముకు రాసాగింది.

ధూమకుడు యీ రెండు గుంపుల్లో దేనికి చిక్కకుండా కొండ ఎక్కి పారిపోయే మార్గం ఏదైనా వున్నదేమో అని చుట్టూ కలయ చూశాడు. అది సాధ్యమయేలా అతడికి కనిపించలేదు.

ఆ ప్రాంతాల కొండ భాగం పెద్ద పెద్ద రాళ్ళతో, పాదాలతో కాలు మోపేందుకే విలువేకుండా వున్నది. ఇక వున్న చోటునే నిలిచి శత్రువులతో పోరాడటం తప్ప ధూమకుడికి మరో మార్గం తోచలేదు.

"సోమూ, మనను వెనక నుంచి తరుముకు వస్తున్న వాళ్ళ మీద బాణాలు వదులు. నేనూ, విరూపుడూ ముందుండి వాళ్ళు విసిరే ఈటెలు నీకు తగలకుండా చూస్తుంటాం," అన్నాడు ధూమకుడు.

సోమకుడు చప్పున మోకాలి మీద వంగి, విల్లంబు ఎక్కుపెట్టి పరిగెత్తుకు వస్తున్న మొసలిమనుషుల్లో ఒకణ్ణి కొట్టాడు. బాణం తగలగానే వాడు ఒక చాపు కేక పెట్టి కింద పడిపోయాడు. అదే అదనుగా సోమకుడు మరొక బాణంతో ఇంకో శత్రువును కొట్టాడు. కాని, యీసారి బాణం మొసలిమనిషి గుండెల్లో కాకుండా, భుజంలో గుచ్చు కున్నది. వాడు కెప్పున అరిచి చతికిల

బడ్డాడు. మొసలిమనుషులు భయపడి కాలి బాట వదిలి తుప్పులచాటుకు పరిగెత్తారు.

"సోమూ, విరూపా! కొండమలుపులో మనను అటకాయించేందుకు పరిగెత్తుతున్న దుర్మార్గుల మీదా యిదే మంత్రం ప్రయోగించాలి. ఏవీ, శత్రువులు మన మీద విసిరిన ఈటెలు?" అంటూ ధూమకుడు ఆ ప్రాంతాల పడివున్న ఈటెలు రెండు తీసుకుని ముందుకు పరిగెత్తసాగాడు. విరూపుడూ, సోమకుడూ కూడా కొన్ని ఈటెలు తీసుకుని అతణ్ణి అనుసరించారు.

ఆ సరికి మొసలిమనుషుల్లో రెండో ముఠా కొండమలుపును చేరింది. వాళ్ళు ఈటెలు పై కెత్తి ఆడిస్తూ, "లోంగి పొండి! మిమ్మల్ని చంప కుండా కాలకలి రాక్షసేంద్రుడి పాతాళదుర్గానికి తీసుకు పోతాం. అలా చేయకపోయారో యివ్వాలతో మీకు భూమ్మీద నూకలు నిండుకున్నట్టే," అంటూ కేకలు వేశారు. —(ఇంకావుంది)

చమరవాలుడు

పట్టు వదలని విక్రమార్కుడు చెట్టు వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి, చెట్టు పై నుంచి శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటి లాగే మౌనంగా శ్మశానం కేసి నడవసాగాడు. అప్పుడు శవంలోని బేతాళుడు, "రాజా, నీ ఏ పనికి ఏ దుర్ముహూర్తంలోనే పూనుకుని ఉంటావు. అందుచేతనే చమరవాలుడి శత్రువుల లాగా విజయం సాధించలేకుండా ఉన్నావు. శ్రమ తెలియకుండా ఉండగలందులకు నీకు చమరవాలుడి కథ చెబుతాను, విను," అంటూ జలా చెప్పసాగాడు:

ఒకప్పుడు హస్తినాపురాన్ని చమరవాలు డనే మహాబలకాలి పాలిస్తూ ఉండేవాడు. అతని రాజ్యపు సరిహద్దుల మీద అయిదు గురు రాజులు—సమరబలుడూ, సమర శూరుడూ, సమర జితుడూ, ప్రతాప చంద్రుడూ, ప్రతాపసేనుడూ—ఉండేవారు. చమరవాలుడితో పోల్చితే వారు అల్పులు;

బేతాళ కథలు

సరిహద్దు మీద వారి రాజ్యాలుండటం చేత, చమరవాలుడికి అణగిమణిగి ఉండవలసి వచ్చేది. చమరవాలుడి వైభవం ముందు వాళ్ళు సామంతుల కన్న కూడా హీనంగా ఉండేవాళ్ళు. ఇది వారందరికీ ఎంతో దుర్భరంగా ఉండేది.

ఒకసారి ఈ అయిదుగురూ ఒకచోటకలిసి ఆలోచన చేశారు. "ఎవరికి వారుగా మనం చమరవాలుడికి ఏ మాత్రమూ చాలం. అతను మన అందరికీ పక్కలోబల్లెం లాగా ఉంటున్నాడు. స్వతంత్రరాజులమై ఉండి కూడా మనం అతనికి జప్తం లేని పని ఏదీ చెయ్యలేని స్థితిలో ఉన్నాం. మనమంద

రమూ ఏకమై ఎదిరించినట్లయితే అతను మనకు చాలడు. మన ఉమ్మడిబలాలు అతని బలాల కన్న చాలా ఎక్కువ. అందు చేత అతను మన ముందు నిలవలేడు. అతన్ని ఓడించాక మన పరువుమర్యాదలకు లోటుండదు. మనం నిజంగా స్వతంత్రులముగా వ్యవహరించ గలుగుతాము," అని నిశ్చయించుకున్నారు.

వాళ్ళు ఒక జ్యోతిష్కుణ్ణి పిలిచి, "మేము అయిదుగురమూ, మా సైనిక బలాలను వెంటబెట్టుకుని హస్తినాపుర రాజు పైకి యుద్ధానికి పోబోతున్నాము. అందుకు తగిన ప్రయాణ ముహూర్తం చూడు," అన్నారు.

జ్యోతిష్కుడు మీనమేషాలన్నీ గుణించి, "ఈ సంవత్సరం యుద్ధప్రయాణ లగ్నం కనబడదు. కనక ఈ యేటికి మీరు యుద్ధం మాట తలపెట్టకుండా ఉండటం శ్రేయస్కరం. కాదు, కూడదు, ఏదో ఒక ముహూర్తం పెట్టమంటే పెడతాను. కాని అందువల్ల మీకు అపజయమే కలుగుతుంది," అన్నాడు.

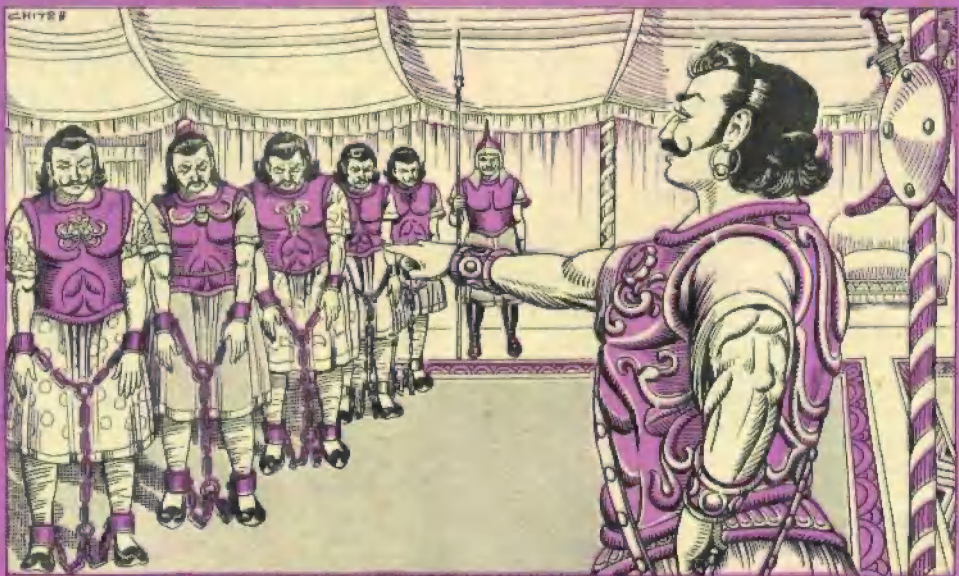
రాజులకు ఈ మాట ఏమాత్రమూ నచ్చలేదు. "జయాపజయాల సంగతి మాకు వదిలేసి, ప్రయాణ ముహూర్తం ఏదో ఒకటి

చూడు," అన్నారు వారు. జ్యోతిష్ముడు వారికి ఉన్నంతలో ఒక మంచి ప్రయాణ ముహూర్తం తెలిపాడు. ఆ ముహూర్తానికే అయిదుగురు రాజులూ తమ సేనలను వెంటబెట్టుకుని చమరవాలుడి పైకి యుద్ధానికి వెళ్ళారు. వాళ్ళ సేనలలో ముసైవేల ఏనుగులూ, మూడులక్షల గుర్రాలూ, కోటి కల్పలమూ ఉన్నాయి.

చమరవాలుడి సైన్యమంతా కలిసి పదివేల ఏనుగులూ, లక్ష గుర్రాలూ, ఇరవై లక్షల కల్పలమూ మాత్రమే. శత్రుబలాలు తన బలాల కన్న చాలా హెచ్చు అయినప్పటికీ చమరవాలుడు లక్ష్యపెట్టక, మహాశూరు

లైన యోధులను వెంటబెట్టుకుని యుద్ధానికి వచ్చాడు. యుద్ధంలో అతను వీరవిహారం చేసి పరసగా ముగ్గురు శత్రురాజులను తానే ఓడించి బందీలుగా పట్టుకున్నాడు. మిగిలిన ఇద్దరినీ చమరవాలుడి సేనాపతి, ప్రతిహారి పట్టుకున్నారు. మొత్తం మీద అయిదుగురూ ఓడిపోయి చమరవాలుడికి బందీలుగా చిక్కారు. వారి సేనలు చెల్లాచెదురుగా పారిపోయాయి.

చమరవాలుడు కొంతకాలం ఆ అయిదు గురు రాజులనూ తన కారాగృహంలో ఉంచి, తరవాత విడిచిపెట్టి, వారి రాజ్యాలు వారికి తిరిగి ఇచ్చేశాడు.

బేతాళు డి కథ చెప్పి, "రాజా, చమర వాలుడి కన్న ఎన్నో రెట్లు సేనలుండి కూడా సమరబలుడు మొదలైనవారు ఎందుకు ఓడిపోయారు? మంచి లగ్నం లేకుండా యుద్ధప్రయాణం చెయ్యటం చేతనా? లేక చమరవాలుడు వారందరికన్న కూడా పరాక్రమవంతుడు కావటం చేతనా? లేక యుద్ధరంగంలో చమరవాలుణ్ణి ఎదుర్కోగానే వారి తీర్మానం నీరుకారి పోవటం చేతనా? ఈ సందేహానికి సమాధానం తెలిసి కూడా చెప్పకపోయావో నీ తల పగిలి పోతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్కుడు, "ఒక చోట చేర్చినంత మాత్రం చేత అనేక చిన్న సేనలు ఒక పెద్దసేన కావు. సమరబలుడు మొదలైనవాళ్ళు యుద్ధం చెయ్యటానికి ఏకమయ్యారు కాని, వారు తమ సేనలను ఒకే సేనగా తీర్చిదిద్దలేదు. జ్యోతిష్కుడు చెప్పిన ప్రకారం ఒక సంవత్సరం అగి తమ సేన

లను ఏకనాయకత్వం కింద తీర్చిదిద్ది నట్టయితే, ఆ సమిష్టి సేన చమరవాలుడి సేనను ఓడించగలిగి ఉండేది. అది అలా ఉండగా, సమరబలుడు మొదలైనవారు తమ ఉమ్మడిసేనల సంఖ్య చూసి చమర వాలుడు బెదిరి పారిపోతా డనుకున్నారు గాని, అతను యుద్ధానికి దిగితే ఎలా గెలవాలో ఆలోచించలేదు. అందుచేతనే వాళ్ళు ఒక్కొక్కరుగా అతనితో యుద్ధం చేసి ఓడి పోయారు. అయిదుగురూ విడివిడిగా యుద్ధానికి వస్తే ఏమి జరిగి ఉండేదో, అదే జరిగింది. యుద్ధానికి తగిన ముహూర్తం లేకపోవటం అన్నది గణించనవసరం లేదు. ఎందుచేతనంటే అది చమరవాలుడికి కూడా పరిస్థితి. కాని అతను యుద్ధంలో గెలిచాడు," అన్నాడు.

రాజు కి విధంగా మౌనభంగం కలగగానే బేతాళుడు శవంతో సహా మాయమై మళ్ళి చెట్టెక్కాడు. (కల్పితం)

పూర్ణదాసు

పూర్ణదాసు తండ్రి మోహినీవాలా సంస్థానంలో ఒక పెద్ద ఉద్యోగిగా ఉండేవాడు. దీవాణం పాతకాలపు పద్ధతిలో ఆయోమయంగా నడిచేది. మహారాజుకు పాశ్చాత్యులంటే మంచి అభిప్రాయం ఉండేది కాదు; వాళ్ళు వేసిన రైళ్ళు పెరిగిపోతూ ఆయనకు చెడ్డమంటగా ఉండేవి.

అయితే పూర్ణదాసు తండ్రి మాత్రం పాతసంప్రదాయాలకు కాలదోషం పట్టించని గ్రహించి, తన కొడుకుకు ఇంగ్లీషు చదువు చెప్పించాడు. పూర్ణదాసు బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయంలో చదువుకుని, రాజ్ ద్యోగిగా చేరి, మహారాజువారి సనాతన భావాలకు ఎక్కడా బాధ కలగకుండా మనులుతూ, ఒక్కొక్క మెట్టే ఎక్కి వచ్చి, చివరకు దివాను అయ్యాడు. నిజానికి మహారాజు అమలుచేసే అధికారం కన్న దివాను అమలుచేసే అధికారమే హెచ్చు.

పాతమహారాజు పోయి, కొత్తమహారాజు వచ్చాక పూర్ణదాసుకు గౌరవం హెచ్చింది. ఎందుకంటే, కొత్తమహారాజు ఒక ఇంగ్లీషు వాణ్ణి ట్యూటరుగా పెట్టుకుని, విద్యాభ్యాసం చేసినవాడు. కొత్తమహారాజు పేరుతో పూర్ణదాసు అడవిల్లల పాతకాలలు ఏర్పాటు చేశాడు; రోడ్లు వేయించాడు; వ్యవసాయ పరికరాల ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేశాడు.

ఇదంతా చూసి ఇంగ్లండులోని అధికారులూ, ఇండియా ప్రభుత్వమూ చాలా సంతోషించారు. పూర్ణదాసుకు వైస్రాయిలతోనూ, గవర్నర్లతోనూ, తదితర తెల్ల అధికారంతోనూ మైత్రి లభించింది. ఆయనకు ఇంగ్లండు నుంచి ఆహ్వానం వచ్చింది; అక్కడ అనేకమంది జగద్విఖ్యాతపురుషుల పరిచయం సంపాదించాడు; ఉపన్యాసాలిచ్చాడు; ఇంత సంస్కారి లేదనిపించుకున్నాడు. స్వదేశానికి తిరికి వచ్చి, ప్రాయ

శ్చిత్రం చేయించుకోవటానికి డబ్బు పుష్కలంగా ఖర్చు చేశాడు.

పూర్ణదాసు చేసిన ఇంగ్లండు యాత్రకు ఫలితంగా మహారాజాకు ఒక గొప్ప పతకమూ, బిరుదూ లభించాయి. వైస్రాయి స్వయంగా వచ్చి మహారాజాకూ, పూర్ణదాసుకూ బిరుదులు ప్రదానం చేశాడు. పూర్ణదాసు కాస్తా సర్ పూర్ణదాసు కె.సి.ఐ.ఐ. అయిపోయాడు.

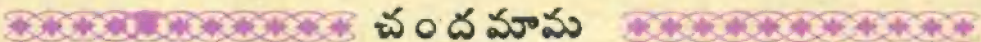
ఇది జరిగిన మరుసటి నెలలోనే పూర్ణదాసు సర్వసంగపరిత్యాగం చేసి సన్యాసం పుచ్చుకున్నాడు. విన్నటిదాకా దివానుగా ఉన్నవాడు నేడు కాషాయాంబరాలు ధరించి,

దండమూ, కమండలువూ, కృష్ణాజినమూ తీసుకుని, తన పదవిని, అస్తినీ, అయిన వారిని విసర్జించి వెళ్ళిపోవటం పూర్ణదాసు ఇంగ్లీషు మిత్రులకు అర్థమయే విషయం కాదు. కాని పూర్ణదాసు వాటిని పాతబట్టల్లాగా విసర్జించేశాడు. ఆయన ఇప్పుడు పాదచారి, ఇతరులు పెట్టే భిక్షతో జీవించవలసినవాడు.

ఆయన చీకటి పడ్డప్పుడు ఏ సన్యాసి మఠంలోనో, బైరాగి మఠంలోనో, మైదానంలోనో జింకచర్మం పరుచుకుని పడుకుంటూ హిమాలయాల కేసి ప్రయాణం చేశాడు. ఆయన పేరు ఇప్పుడు పూర్ణభక్తుడు. ఆయన హిమాలయాలలో టిబెట్టు రోడ్డు వెంబడి ప్రయాణం సాగించి అనేక కనుమలు గడిచి, మంచుశిఖరాలు చుట్టుముట్టి ఉన్న ఒక ఎత్తు ప్రదేశాన్ని చేరుకున్నాడు. ఆ ప్రదేశంలో దేవదారు చెట్లూ, మరికొన్ని ఇతర చెట్లూ అరణ్యంలాగా పెరిగి ఉన్నాయి. దేవదారు వృక్షాల మధ్య ఒక పాడుబడిన కాళికాలయం ఉన్నది.

పూర్ణభక్తుడు ఆ ఆలయం అంతా ఊడ్చి, దేవీవిగ్రహం వెనక మట్టితో పొయ్యి ఒకటి ఆమర్చుకుని తన జింకచర్మం పరిచి, దాని మీద కూర్చుని, చంక కింద దండం పెట్టుకుని విక్రాంతి తీసుకున్నాడు.

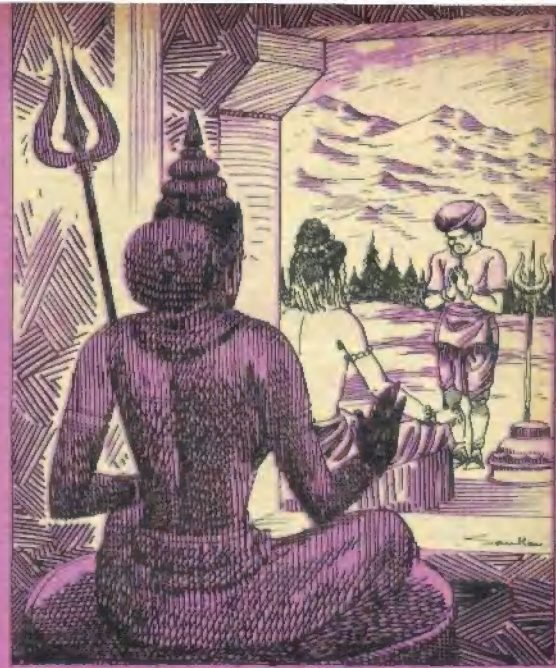

ఆ ఆలయం ముందు నిట్టనిలువున చాలా లోతుగా లోయ ఒకటి ఉన్నది. అందులో ఒక చిన్న గ్రామం ఉన్నది.

పాడుబడిన కాళికాలయం నుంచి పొగ రావటం గమనించి గ్రామపురోహితుడు, కొత్త మనిషికి స్వాగతం చెప్పటం కోసమై, కొండ మీదికి ఎక్కివచ్చాడు. పూర్ణభక్తుణ్ణి చూడగానే పురోహితుడికి సమస్కారం చెయ్యాలనిపించింది. తరవాత అతను సన్యాసికి ప్రణామం చేసి, మాటా పలుకూ లేకుండా భిక్షాపాత్ర తీసుకుని, గ్రామానికి దిగివెళ్ళి, "ఎవరో మహాపురుషుడు. ఇక్కడి వాడు కాదు," అని గ్రామస్థులకు చెప్పాడు.

గ్రామంలోని ఇల్లాళ్ళు తమ శక్తికి తగ్గట్టు మంచి మంచి వంటకాలు చేసి భిక్షాపాత్ర నింపారు. పురోహితుడు దానిని తీసుకుపోయి సన్యాసికిచ్చాడు.

కాళికాలయం ముందు కూర్చుని ఉంటే ఆయనకు తాను సజీవుడుగా ఉన్నదీ, నిర్జీవుడుగా ఉన్నదీ కూడా తెలిసేదికాదు. ఆ ఆలయమూ, ఆ చెట్లూ, కొండలూ, అకాశమూ, మబ్బులూ, అవన్నీ తానే అయినట్టు భావన కలిగేది. తన ఆత్మ తన శరీరాన్ని వదిలి సర్వత్రా వ్యాపిస్తున్నట్టు, తనకు విశ్వమంతటితోనూ తాదాత్మ్యం

కలగబోతున్నట్టు అనిపించేది. అంతలోనే ఆ భావంపోయి తన ఆత్మ తన శరీరంలోనే బంధింపబడినట్టు స్పృహకలిగేది.

రోజూ గ్రామం నుంచి ఎవరో ఒకరు వచ్చి ఆయనకు భోజనం ఇచ్చి వెళ్ళేవారు. ఆయన రాకపూర్వం అనేక జంతువులు ఆ కాళికాలయంలోకి వస్తూ పోతూ ఉండేవి. అవి తిరిగి రాసాగాయి. నిశ్చలంగా కూర్చుని ఉండే పూర్ణభక్తుడు వాటి ప్రాణానికి అక్కడి రాళ్ళలో ఒకటిగా తోచి ఉండాలి.

మొట్టమొదట ఆయనను సమీపించినవి కొండముచ్చులు. వాటికి అక్కర్లేనిదంటూ ఉండదు. అవి భిక్షాపాత్రను దొర్లించి

చూశాయి; దండాన్ని కొరికిచూశాయి; జింక చర్మాన్నిచూసి కనుబొమలు ఎగరేశాయి; నన్యాసి తమకు అపకారం చెయ్యడని నిశ్చయించుకున్నాయి. సాయంత్రం పూట అవి దేవదారుచెట్ల నుంచి దిగివచ్చి, చేతులు చాచి, ఆయనను అహరం యాచించేవి; పొయిమంట దగ్గరచేరి వెచ్చగా కూర్చునేవి. రోజల్లా ఏదో ఒక కొండముచ్చు ఆయన పక్కనే కూర్చుని, దూరంగా కనిపించే మంచుశిఖరాల కేసి దిగులుగా చూసేది. ఒక్కొక్క రాత్రి ఏదో కొండముచ్చు వచ్చి ఆయన కప్పుకున్న దుప్పటిలో దూరి పడుకునేది.

కొతుల తరవాత హిమాలయపు దుప్పలు ఆయనకు మాలిమి అయ్యాయి. ఆయనచేత ఒళ్ళు నిమిరించుకునేవి. వాటివెనక కస్తూరీ మృగాలూ, ఒక ఎలుగుబంటి కూడా ఆయనకు అలవాటయ్యాయి. ఆయన వాటిని "భాయీ! భాయీ!" అని పిలిచేవాడు.

కలా కొన్ని ఏళ్ళు గడిచాయి. ఒక ఏడు ఆ ప్రాంతంలో అపరిమితంగా వర్షాలు కురిశాయి. సాధారణంగా వాన మబ్బులు కాళికాలయం ఎత్తుకురావు. అవి లోయను వద్దంలో ముంచెత్తాయి. పూర్తిగా ఒక నెల పాటు పూర్ణభక్తుడికి లోయలోని గ్రామం కనిపించనేలేదు.

ఒకనాటి రాత్రి ఆయనకు నిద్రాభంగమయింది. ఎవరో ఆయన దుప్పటి పట్టుకుని లాగుతున్నారు. ఆయన తడివిచూస్తే కొండ ముచ్చు చెయ్యి తగిలింది. కొండముచ్చు తన దుప్పటిలో దూరి పడుకుంటుంది కాబోలనుకున్నాడాయన. కాని అది ఆయన చెయ్యి పట్టుకుని లాగుతున్నది. దానికి ఆకలిగా ఉన్నదనుకుని, పొయి వద్దకు వెళ్ళి, అందులో చితుకులు వేసి మంట పెద్దది చేశాడు. కాని కొండముచ్చు వాకిలి దాకా వెళ్ళి, తిరిగివచ్చి, కురుకురుమంటూ ఆయన మోకాలుపట్టి లాగింది. అది ఆయన

నను బయటికి రమ్మరిటున్నది! దాని ఆలోచన ఏమిటో ఆయనకు అంతు చిక్క లేదు. ఇంతలో దుప్పి ఒకటి అక్కడికి వచ్చి, ఆయనను వెనక నుంచి వాకిలి కేసి తొయ్యటానికి యత్నించింది. అదే సమయంలో గుడి నేల మీద పరిచిన రాళ్ళు ఎడమపు తూండటమూ, వాటి అడుగున ఉన్న మట్టిలో నుంచి చప్పుళ్ళు రావటమూ ఆయన గమనించాడు. కొండ కూలి పోతున్నది! ఆ జంతువులు ఆయనను హెచ్చరించటానికి వచ్చాయి!

పూర్ణభక్తుడు వెంటనే ఒక కర్ర వెలి గించి, దివిటిలాగా చేత పట్టుకుని, దుప్పి వీపున చెయ్యివేసి తన బరువుమోసి, కాళి కాలయం నుంచి కిందికి బయలుదేరాడు. కిందికి దిగివచ్చే దారి రొచ్చురొచ్చుగా ఉన్నది. ఇంకా వర్షం హోరుపెట్టుతూ కురుస్తూనే ఉన్నది. పూర్ణభక్తుడు దేనినీ లక్ష్యపెట్టకుండా కొండ దిగివచ్చాడు. ఆయన వెనకగా ఆయన మిత్రులైన జంతువులన్నీ వచ్చాయి. లోయ అడుగుకు చేరగానే ఆయన కమ్మరి ఇంటి తలుపుతట్టి, "లేచి, బయటికి రండి!" అని కేక పెట్టాడు.

లోపలి వాళ్ళకు ఆయన కంఠస్వరం తెలియక, "ఎవరది?" అని అడిగారు.

"కొండ జారుతున్నది, కూలుతున్నది! బయటికి వచ్చేయండి!" అన్నాడాయన.

ఈ భయంకర వార్త గ్రామమంతా పాకటానికి ఎంతోసేపు పట్టలేదు. గ్రామంలో చిన్న పెద్దా కలిసి డెల్టైమండి.

"లోయ అవతలి పక్కనున్న కొండ ఎక్కి పడండి! అందరూ! ఎవరూ దిగబడి పోవద్దు!" అన్నాడాయన.

లోయకు అవతలి తట్టున ప్రవహించే వాగుకు అడ్డంపడి గ్రామస్థులంతా అతి వేగంగా మరొక కొండ ఎక్కి వెళ్ళారు. వాళ్ళ వెనకగా పూర్ణభక్తుడి బరువు మోస్తూ దుప్పి కూడా కొండ ఎక్కింది. అది రెండో

కొండమీది దేవదారువృక్షాల మధ్య ఆగింది. అది అగినస్థలం లోయకు అయిదువందల అడుగుల ఎత్తున ఉన్నది. పూర్ణభక్తుడు స్పృహతప్పి నేలకు ఒరిగిపోయాడు.

ముందు సన్నని గాలిచప్పుడు లాటిది బయలుదేరి, క్రమంగా పెద్దదై, రానురాను అతి భయంకరమైన ప్రళయగర్జనలాగా తయారయింది. గ్రామస్థులు నిలిచి ఉన్న కొండను ఏదో బలంగా తాకి, కంపింప జేసింది. తరవాత సుమారు అయిదు విమి పాలపాటు ఏదో ఒక స్థాయిలో ధ్వని నిలిచి ఉండి, క్రమంగా అంతరించింది.

గ్రామస్థులు చెట్ల కింద ముడుచుకుని కూర్చుని, తెల్లవారటం కోసం ఎదురు చూశారు. తీరా తెల్లవారే సరికి చూస్తే లోయ పూడిపోయింది. ఎదురుగా ఉండిన కొండ మీది చెట్లు లేవు, గుడి లేదు, గుడికి వెళ్ళే దారిలేదు—ఎర్రటి మట్టిమైదానం ఉన్నది. ఒక మైలు వెడల్పా, రెండువేల అడుగుల

మందమూ గల కొండభాగం కూలి, లోయ లోకి విరిగి పడిపోయింది. లోయలో ప్రవహించే వాగు ఒకపక్క పూడిపోయి, రెండో పక్క ఎర్రటినీటి సరస్సులాగా విర్బద నారంభించింది.

గ్రామస్థులు చెట్ల కిందినుంచి పూర్ణభక్తుడి వద్దకు వచ్చారు. అంతదాకా ఆయన సమీపంలో నిలబడి ఉండిన దుప్పి వారిని చూసి పారిపోయింది. పూర్ణభక్తుడు ఒక చెట్టునానుకుని, వద్మాననం వేసుకుని, చంక కింద దండం అమర్చుకుని, కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆయనలో ప్రాణంలేదు.

“మ హా నుభా వు డు. సన్యాసులను సమాధి చేయవలసిన తీరుగానే కూర్చుని ప్రాణాలు వదిలాడు,” అన్నాడు గ్రామ పురోహితుడు.

ఏడాది తిరిగేలోపుగా అక్కడే పూర్ణ భక్తుడి పేర ఒక ఆలయం వెలిసింది. ఆ కొండను భక్తపర్యటం అని పిలుస్తారు.

తప్పిపోయిన ఖైదీ

ఒకనాడు పాపన్న భార్య మీనాక్షి, మరి కొందరు స్త్రీలూ పొరుగు గూరులో జరిగిన సంతకు వెళ్ళి తిరిగి వస్తూండగా, దారిలో కాలవ ఒడ్డున, ఒక చెట్టు కింద ప్రసవ వేదనపడుతున్న ఒక పడుచు పేదరాలు కనిపించింది.

మీనాక్షి అడిగిన మీదట ఆ మనిషి, తన పేరు శారద అనీ, తానొక బిచ్చగత్తెననీ, బిచ్చమెత్తుతూ ఒక ఊరి నుంచి మరొక ఊరికి పోతుంటే దారిలో నొప్పు లారంభ మయ్యాననీ, తనకు దేవుడు తప్ప మరెవరూ దిక్కులేరనీ చెప్పింది.

తన వెంట ఉన్న స్త్రీల సహాయంతో మీనాక్షి శారదను తన యింటికి చేర్చి, ఒక గది ఖాళీచేసి, శారదను అందులో పడుకో బెట్టి, మంత్రసానిని పిలిపించి, పురిటి సన్నాహాలు చేసింది. త్వరలోనే శారదకు ప్రసవం అయింది.

కాస్త చీకటిపడి ఇంటికి వచ్చిన పాపన్న, లోపలికి అడుగుపెడుతూనే చంటి బిడ్డ ఏడుపు విని ఆశ్చర్యపోయాడు. మీనాక్షి అతని ఆశ్చర్యానికి నవ్వుతూ జరిగిన సంగతి చెప్పింది. తన భార్య చేసినపనికి పాపన్న సంతోషించాడు.

శారదను చూస్తున్నకొద్దీ, ఆమె బిచ్చగత్తె అని మీనాక్షికి నమ్మకం కలగలేదు. శారద మాటతీరు చూస్తే బాగా బతికిన మనిషిలాగే ఉన్నది. ఆమె మెడలో బంగారు పుస్తెలున్నాయి. అంతేగాక ఆమె తన గుడ్డల మూట నుంచి రెండు బంగారు గజాలు తీసి మీనాక్షి కిస్తూ, "నా దగ్గిర ఉన్నదంతా ఇదే. మీరు నాకు చేసిన ఉపకారానికి ఏమిచ్చినా రుణం తీరదు. వీటిని తీసుకోండి. ఇటువంటి కష్టానికి అక్కరకు వస్తాయనే వీటిని యిన్నాళ్ళూ దాచి ఉంచుకున్నాను," అన్నది.

మీనాక్షి వాటిని తీసుకోక, "మా రుణం నువ్వేమీ తీర్చవద్దులే. వీటిని నువ్వే ఉంచుకో, మరొకప్పుడు ఉపయోగపడతాయి. నిన్ను చూస్తే బాగా బతికిన దానివిగా కనిపిస్తావు. ఇటువంటి స్థితి కెలావచ్చావు?" అని అడిగింది.

"అవునమ్మా. నాకు తల్లిదండ్రులు లేరు గాని, బంధువులున్నారు. అయితే నేను ఒక కటిక దరిద్రుణ్ణి రహస్యంగా పెళ్ళాడి వాళ్ళకు అగ్రహం తెప్పించాను. నేను గర్భవతిని కాగానే వాళ్ళు నిజం తెలుసు కుని నన్ను వెళ్ళగొట్టారు. చేసేదిలేక నేనూ, నా భర్తా ఈ ఊళ్ళ వెంట బిచ్చమెత్తుతూ

తిరుగుతున్నాం. ఇద్దరమూ కలిసి బిచ్చ మెత్తితే మమ్మల్ని చూసి జాలిపడరు. అందుకని విడివిడిగా తిరుగుతూ సాయం కాలం వేళ ఒక చోటికి చేరుతున్నాం. నాకు నెవ్వలు వచ్చిన చోట మేమిద్దరమూ కలుసు కుందామనుకున్నాం. కాని అది పడలేదు," అన్నది శారద.

ఇదికూడా మీనాక్షి పాపన్నలకు వింత గానే ఉన్నది. శారద వంటి మనిషి ఒక కటిక దరిద్రుణ్ణి ప్రేమించి పెళ్ళాడి, బంధు వులను పొగొట్టుకుని, బిచ్చమెత్తుతూ చెట్టు లేని విట్టగా జీవిస్తున్నదంటే వాళ్ళకు నమ్మ శక్యంగాలేదు.

శారద పదోరోజున స్నానంచేసింది. ఆమె కోసం ఆమె భర్త రాలేదు. పస్తాడని శారద ఎదురు చూడనూ లేదు. ఇదికూడా పాపన్నకూ మీనాక్షికి అనుమానంగానే కనబడింది. మరి రెండు రోజులకు పాపన్న ఇంటికి రాజభటులు వచ్చి, "ఈ ఇంట్లో శారద అనే మనిషి ఉన్నదా?" అని అడిగారు.

"ఎవరా శారద? ఆమె కోసం మీరెం దుకు వెతుకుతున్నారు?" అని పాపన్న రక్షకభటుల నడిగాడు.

"ఆ శారద మొగుడు పరమేశం హంక కుడు. రాజాధికారి అయిన సుబేదారును

చంపి, పట్టుబడి, విచారణ జరిగేలోపలే నిర్బంధం నుంచి తప్పించుకు పారి పోయాడు. ఆరు నెలలుగా అతన్ని పట్టు కోవటానికి పడరాని పాట్లన్నీ పడుతున్నాం. పరమేశం దొరక్కపోతే పరమేశం భార్య నైనా పట్టుకోమని రాజాజ్ఞ అయింది. ఆమెకు భర్త అచూకి తెలిసే ఉండాలి. అనేకమందిని విచారించగా శారద నిండు చూలాలుగా మీ ఇంటికి చేరి, ఇక్కడ ప్రసవ మైనట్టు తెలిసింది," అన్నారు రాజభటులు.

"ప్రసవమైన స్త్రీని పట్టుకు పోవట మేమిటి? ఇంత అక్రమం నే నెక్కడా విన లేదు," అన్నాడు పాపన్న.

"రాజాజ్ఞకు క్రమమూ అక్రమమూ అంటూ ఉంటాయా?" అన్నారు భటులు.

"రాజుగారు ఆజ్ఞ ఇచ్చేటప్పుడు ఆమె బాలింతరాలుగా ఉంటుందని కలగన్నారా? బాలింతరాలని తెలిస్తే అలాటి ఉత్తరువు ఆయన ఒక్కనాటికి ఇవ్వరు, నాకు తెలుసు," అన్నాడు పాపన్న.

రాజభటుల వెంట వచ్చిన సర్దారు చిరాకుగా, "ఇవన్నీ మాతో ఎందుకు చెబు తారండి? మేము పరమేశాన్ని పట్టుకోవటం కోసం అతని భార్యను పట్టుకుపోతున్నాం. అది రాజాజ్ఞ. మా విధి మేము నిర్వర్తించి తీరాలిందే!" అన్నాడు.

"నేనే పరమేశాన్ని. నన్ను పట్టుకు పొండి," అన్నాడు పాపన్న.

రాజభటులు ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూసుకున్నారు. వాళ్ళ సర్దారు మటుకు బేడీలు తీసి పాపన్న చేతులకు తగిలించి, "జక పదండి!" అన్నాడు తనవాళ్ళతో.

ఇదంతా జరిగేటప్పుడు మీనాక్షి అక్కడే నిలబడి ఉన్నది. ఆమె ఏమీ అనలేదు. కాని శారద పెద్దపెట్టున ఏడుస్తూ బయటికివచ్చి, "అయ్యయ్యా, ఆయనను పట్టుకుపోకండి. ఆయన నా భర్తకారు. నాభర్త హంతకుడూ కాదు. అంతా అయోమయంగా తయారయింది," అన్నది.

"నువ్వురుకో, అమ్మా. నాకేమీ ప్రమాదం లేదు," అన్నాడు పాపన్న.

మీనాక్షి శారదను పొదివి పట్టుకుని, "ఊరుకో! ఏడవకు! అన్యాయం ఏమీ జరగదు. అయోమయ మంతా సరి అవుతుందిలే," అన్నది.

రాజభటులు పాపన్నకు బేడీలు వేసి తీసుకుపోతుంటే గ్రామంలో కొందరు నిర్భాంతపోయారు. గిట్టనివాళ్ళు, "ఈ పాపన్న సామాన్యుడా? రహస్యంగా ఎవతెనో చేరదీశాడు. అది గర్భిణీ అయి పాపన్న ఇంటి మీద పచ్చిపడి తిష్టవేసింది. పాపం బద్దలయేసరికి, రాజభటులు పాపన్నను పట్టుకు పోతున్నారు," అన్నారు.

రాజభటులు పాపన్నను నగరానికి తీసుకుపోయి, కొత్తాలు ఎడటపెట్టారు.

"తప్పించుకు పారిపోయిన హంతకుడు పరమేశమే దొరికాడు. పట్టుకువచ్చాం!" అన్నాడు సర్దారు.

కొత్తాలు పాపన్ననూ, భటులనూ తీసుకుని సుబేదారు కచ్చేరికి వెళ్ళాడు. కొత్త సుబేదారు పాపన్నను చూసి గుర్తుపట్టి, "మీకేమైనా మతులు పోయాయా? ఈయన హంతకుడేమిటి? పరమేశం ఏమిటి? ముందా బేడీలు ఊడదియ్యండి," అని కేక

వేశాడు. ఇంతలో ఒక మనిషి అక్కడికి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, "వారిని ఖైదులో పెట్టకండి. ఆయన ధర్మరాజు. పరమేశాన్ని నేను!" అన్నాడు.

పాపన్న ఆ మనిషి కేసి అశ్చర్యంగా చూశాడు. ఆ మనిషి గడ్డాలూ, మీసాలూ పెరిగి, జబ్బుపడి లేచినవాడులాగా ఉన్నాడు. బట్టలన్నీ చిరిగి, మట్టికొట్టుకుని ఉన్నాయి.

సుబేదారు ఆ మనిషి కేసి అశ్చర్యంగా చూసి, "నువ్వు పరమేశానివి? నిన్ను పట్టుకోవటానికి బ్రహ్మప్రళయమైపోయేనే. అట్లా కూర్చో, నీ కోసం ఎందుకు వెతుకుతున్నామో చెబుతాను," అన్నాడు.

తరవాత సుబేదారు పాపన్నకు అసలు కథంతా చెప్పాడు.

పాత సుబేదారును హత్య చేసినది పరమేశం కాదు, మరొక దుర్మార్గుడు. వాడు హత్య చేసిన కత్తిని పరమేశం పుస్తకాలలో పెట్టాడు. పరమేశం సుబేదారు కచ్చేరీలో పనిచేసేవాడే. అనుమానంబలంగా ఉండటంచేత పరమేశాన్ని పట్టుకున్నారు. తనకు ఉరి శిక్ష పడుతుందన్న భయంతోనే ఏమో, పరమేశం నిర్బంధం నుంచి తొందరపడి తప్పించుకుని పారిపోయాడు. అప్పట్లో పరమేశాన్ని పారిపోయిన హంతకుడుగానే భావించి పట్టుకోవటానికి ప్రయత్నించారు.

కాని కొద్దిమాసాలక్రితం ఆసలు హంతకుడు ఏదో దెబ్బలాటలో చావు దెబ్బలు తిని, తానే పాత సుబేదారును చంపినట్టు వాఙ్మూలం ఇచ్చి మరీ చచ్చాడు. పరమేశం మీద ఉన్న నేరం తొలగిపోయింది. పరమేశాన్ని తిరిగి ఉద్యోగంలో వేసుకోమనీ, అక్రమంగా పట్టుకుని నిర్బంధంలో ఉంచినందుకు పరిహారం ఇవ్వవలసిందనీ రాజుగారు ఉత్తరు విచ్చారు. అదిమొదలు పరమేశం కోసం రాజభటులు వెతుకుతున్నది అతన్ని విచారణ చేసి ఉరితీయటానికి కాదు. అయితే ఈ సంగతి రాజభటులకూ తెలియదు, పరమేశానికి తెలియదు. అతను రాజభటులకు అందకుండా తిరుగుతున్నాడు.

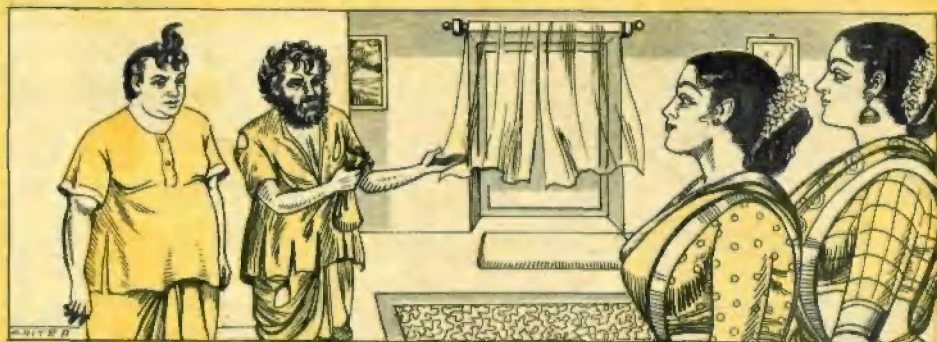
పరమేశం ఎంత కాలానికి దొరక్క పొయ్యేనరికి, కనీసం అతని భార్యనైనా పిలిపించి, ఆమెకు పరిహారం చెల్లించమని రాజాజ్ఞ అయింది. దాన్ని కొత్వాలూ, రాజభటులూ ఈ విధంగా ఆమలు జరిపారు.

సుబేదారు జరిగిన పొరబాటుకు పాపన్నకు క్షమాపణ చెప్పకున్నాడు.

"చాలా సంతోషం. ఈ శుభవార్త వినటానికి నాలుగురోజులు ఖైదులో కూర్చోవలసి వచ్చినా నేను విచారించను. అయితే, ఈ పరమేశాన్ని నా వెంట తీసుకుపోయి ఆయన బిడ్డకు బారసాలా, నామకరణమూ వగైరాలు జరిపించటానికి అనుమతి ఇవ్వండి," అన్నాడు పాపన్న.

"నిరభ్యంతరంగా తీసుకుపోండి. అతనిపై ఏ ఆరోపణా లేదు," అంటూ సుబేదారు ఖజానాదారును పిలిచి, పరమేశానికి పరిహారం తాలూకు డబ్బా, పాపన్నకు ఖర్చులూ ఇప్పించాడు.

పాపన్నను రాజభటులు పట్టుకుపోయినప్పుడు దుఃఖంతో కన్నీరు కార్చిన శారద అతను తన భర్తను వెంటపెట్టుకుని ఇంటికి తిరిగి రాగానే ఆనందబాష్పాలు రాల్చింది.

మతిభ్రమ

కొళిపట్టణపు రాజకుమారుడు చంద్ర భానుడు తన తండ్రితో గాని, అన్నలతో గాని చెప్పకుండా దేశయాత్రకు బయలు దేరాడు. అతను ఒక మహారణ్యం ప్రవేశించి, దానిలో నుంచి బయటికి వచ్చే మార్గం తెలియక, రోజల్లా ప్రయాణించి, చీకటిపడ్డాక ఒక ఇల్లు చేరుకున్నాడు. ఆ ఇంటి ఒక ముసలిదీ, ఒక పడుచుపిల్లా మాత్రమే వున్నారు. మగదిక్కు లేకుండా ఆ నిర్జనవనంలో వాళ్ళిద్దరూ ఎలా ఉంటున్నారో చంద్రభానుడికి అర్థం కాలేదు.

"అందరికీ దిక్కు ఆ భగవంతుడే ఉన్నాడు. నేను కదలలేని స్థితిలో ఉన్నాను. నా కూతురు చంద్రిక నా కే లోటూ రాకుండా చూస్తున్నది," అన్నది ముసలిది.

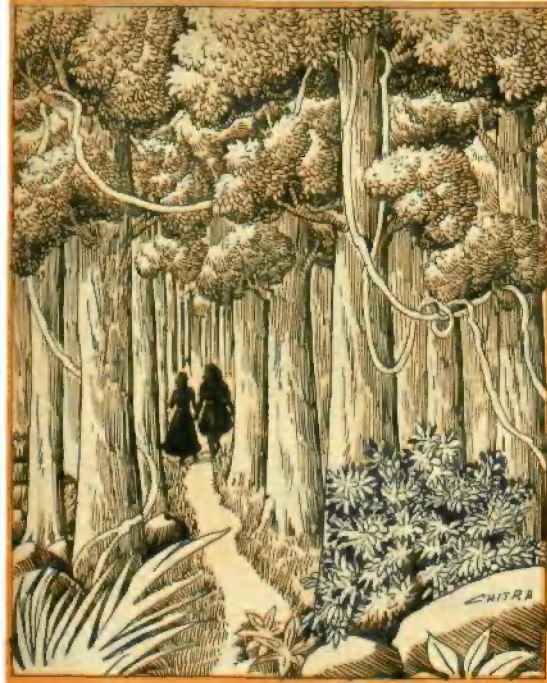
చంద్రిక "వంట చేసి అతనికి దివ్యమైన భోజనం పెట్టింది. ఆ భోజనం చూసి అతను అశ్చర్యపడ్డాడు. చంద్రికను చూస్తే అతనికి

మరింత అశ్చర్య మయింది. ఆ పిల్ల ఆ ముసలిదాని కూతురంటే నమ్మకస్థంగా లేదు. ఇద్దరికీ ఎలాంటి పాలికలూ లేవు. అంతేగాక చంద్రిక మసిపాతలో కట్టిన మాణిక్యం లాగున్నది.

ఆ రాత్రి అతను ముసలిదాని ఇంటనే పడుకున్నాడు. కాని అతనికి సరిగా నిద్ర పట్టలేదు. పట్టిన నిద్రలోనే అతని కొక పీడ కల వచ్చింది. ఆ కలలో తా నొక కుక్క అయినట్టూ, తనను ఒక చోట కట్టి ఉంచి నట్టూ, తాను మాట్లాడబోయి మూలిగినట్టూ అతను కలగన్నాడు. అంతలోనే అతనికి నిద్రాభంగ మయింది. అతను కళ్ళుతెరిచి చూసేసరికి తాను పడుకున్న చోట ఉండటానికి బదులు గోడవార కూర్చుని ఉన్నాడు. అతనికి ఎదురుగా చంద్రిక నిలబడి ఉన్నది.

"వ్యవధి లేదు. తూర్పు తెల్లవారేసరి కల్లా ముసలిది మళ్ళీ తిరిగి వస్తుంది.

ఈ లోపల నేను నిన్ను అడివి దాటిస్తాను,” అన్నది చంద్రిక అతన్ని కొందర చేస్తూ.

చంద్రభానుడు ప్రశ్నలు వేసి కాలయాపన చెయ్యక, చంద్రిక వెంట బయలుదేరాడు. దారిలో చంద్రిక అతనికి ఆ ముసలిదాన్ని గురించిన రహస్యమంతా చెప్పేసింది.

ఆ ముసలిది ఒక మంత్రగత్తె. కేశవ పురం రాజుగారి దివాణంలో మంత్రసానిగా ప్రవేశించి, ఆ రాజుభార్య రెండవసారి అడవిల్లను కన్నప్పడు ఆ బిడ్డను మార్చేసి, ఆ స్థానంలో తన బిడ్డను పెట్టేసింది. ఆ రాణి కన్నబిడ్డే చంద్రిక.

ముసలిది ప్రతి రాత్రి ఎటో వెళ్లి, తెల్ల వారుతూండగా తిరిగి వస్తుంది, ఇంటికి కావలసిన వస్తువులన్నీ తెస్తుంది. పగలు నిద్ర లేచినది మొదలు రాత్రి పడుకోబోయే దాకా ఇంటి చాకిరి ‘అంతా చంద్రికే చెయ్యాలి. చంద్రికకు ముసలిది కొన్ని మంత్రాలూ, తంత్రాలూ నేర్పింది. కాని ముసలిదానికి తెలియకుండా చంద్రిక చాలా విషయాలు నేర్చుకున్నది.

“రాత్రి నువ్వు నిద్రపోగానే ముసలిది నిన్ను కుక్కను చేసి కట్టేసి మరీ బయలుదేరింది. నిన్ను బహుశా కుక్కగానే ఉపయోగించుకుందామని అవిడ ఉద్దేశమేమో. నేను నిన్ను మనిషిగా మార్చేశాను. ముసలిది వచ్చి నిన్ను గురించి అడిగితే నా కేమీ తెలియదంటాను. నేను నిన్ను మనిషిని చెయ్యగలనని అవిడకు తెలీదు. కుక్కగానే తప్పించుకు పోయావనుకుంటుంది. ఈ అరణ్యం దాటి బయటపడితే నీకు ముసలిదాని పీడ ఉండదు,” అని చంద్రిక చంద్రభానుడితో చెప్పింది. తాను కల అనుకున్నది వాస్తవంగానే జరిగినట్టు అతను తెలుసుకున్నాడు.

“నాతోపాటు నువ్వు కూడా ముసలిదాని నుంచి తప్పించుకు పోరాదా?” అని అతను చంద్రికను అడిగాడు.

"తప్పించుకుని ఎక్కడికిపోను? మాది దూరదేశం. నే నక్కడికి ఒంటరిగా పోలేను. వెళ్ళినా, నేనే తమ అసలు కూతురినవి నా తల్లిదండ్రులు నమ్మరు. నేను పుట్టిన మరుక్షణం నుంచి నాకి ముసలిదే తల్లిగా ఉంటున్నది. నన్ను బాగానే చూసుకుంటుంది. అలాటప్పుడు నే నావిడను వదిలి ఎక్కడికో పోవటంలో అర్థమేమిటి?" అని చంద్రిక అడిగింది.

"నీ యౌవనమూ, సౌందర్యమూ అడవి గానిన వెన్నెల అయిపోవటం లేదా? ఈ జీవితం నీ కెలా సుఖంగా ఉంటుంది? మా దేశం వచ్చేసి, నన్ను పెళ్ళాడు. నీకు జీవితం హాయిగా గడిచిపోతుంది," అన్నాడు చంద్రభానుడు.

"ఇంతకాలం అరణ్యంలో బతికి ఇప్పుడు రాణివాసంలో ఉండగలనా? నన్ను పెళ్ళాడి నువ్వు సుఖపడవేమో!" అన్నది చంద్రిక.

"నిన్ను పెళ్ళాడకపోతే నేను అసలు పెళ్ళే చేసుకోను," అని చంద్రభానుడు శపథం చేశాడు.

"సరే, అయితే నీవెంట వస్తాను. కాని నా భారమంతా నువ్వే వహించాలి, గుర్తుంచుకో," అన్నది చంద్రిక.

అందుకు చంద్రభానుడు ఒప్పుకున్నాడు. ఇంకా కొంత రాత్రి ఉండగానే ఇద్దరూ అరణ్యం దాటారు. వారు అనేక దేశాలు గడిచి, చాలారోజులు ప్రయాణంచేసి, కాళి పట్టణం సమీపానికి చేరుకున్నారు. చంద్ర భానుడు చంద్రికను ఒక చెట్టు కింద ఉండమని, "నా కాబోయే భార్య నగరంలోకి నడిచి రావటం నా కెంతమాత్రమూ ఇష్టం లేదు. నేను రాజభవనానికి వెళ్ళిన కోసం పల్లకి, మంగళవాద్యాలూ, దాస దాసీలూ, కానుకలూ వెంటబెట్టుకుని వచ్చి, ఊరే గింపుతో మా ఇంటికి తీసుకు పోతాను," అని చెప్పాడు.

"నువు ఒక్కడివే ఇంటికి పోతే నన్ను మరిచిపోతావేమో. నాకు కాలినడకన రాజభవనానికి రావటాని కేమీ అభ్యంతరం లేదు. ఊరేగింపు అవీ కూడా దేనికి?" అన్నది చంద్రిక.

"భారమంతా నామీద వేశావు. నాయిష్ట ప్రకారం జరగనీ," అంటూ చంద్రభానుడు అతి వేగంగా రాజభవనానికి వెళ్ళాడు. అతన్ని అకస్మికంగా చూసి అందరూ ఆశ్చర్యపడ్డారు. వాళ్ళు వేసే ప్రశ్నలేవీ విని పించుకోకుండా, "అన్ని సంగతులూ తరవాత నింపాడిగా చెబుతాను. ముందు ఒక పల్లకి, నౌకర్లు, మంగళవాద్యాలూ, కాను

కలూ సిద్ధం చేయించండి," అని అజ్ఞాపించాడు చంద్రభానుడు.

దైవికంగా ఆరోజే చంద్రభానుడి అన్నకు వివాహం జరుగుతున్నది. అందుచేత రాజభవనం చాలా సందడిగా ఉన్నది. అంతఃపురంలోవాళ్ళు అతనికి పెళ్ళికూతురినీ, ఆమె చెల్లెలిని చూపారు. కాని అతని మనసంతా చెట్టు కింద వేచివున్న చంద్రిక పైనే ఉన్నది. అతనికి కాలు నిలవటంలేదు.

"వచ్చి క్షణం కాలేదు, మళ్ళీ ప్రయాణ సన్నాహంలో ఉన్నట్టున్నా వేమిటి? భోజనం సిద్ధంగా ఉన్నది, భోజనంచెయ్యి," అని అతని తల్లి అన్నది.

"ఇప్పుడు వ్యవధిలేదు. మళ్ళీ వచ్చి చేస్తాను," అన్నాడు చంద్రభానుడు.

"భోజనం చెయ్యటానికి వ్యవధి లేకపోతే ఈ పండయినా తీసుకోండి," అంటూ పెళ్ళికూతురి చెల్లెలు అతని చేతికొక పండిచ్చింది. దాన్ని తీసుకున్న మరుక్షణం చంద్రభానుడికి గతమంతా మరుపుకు వచ్చింది. అతను చంద్రికను పూర్తిగా మరిచిపోయి, తనకు పండిచ్చిన పిల్ల కేసి చూశాడు. ఆమె పేరు చంద్రకళ. తన అన్నను చేసుకోబోతున్న పిల్లకు చెల్లెలు. వాళ్ళు కేశవపురం రాజుగారి కుమార్తెలు.

చంద్రకళ చంద్రభానుడి కళ్ళకు అద్భుత సౌందర్యవతిగా కనబడింది. తన అన్నతో బాటు తాను కూడా చంద్రకళను పెళ్ళాడితే బాగుండునని అతనికి తోచింది. అతను చంద్రకళను తదేకంగా చూస్తూ ఉండటం కనిపెట్టి, అతని తల్లి, "మీ ఇద్దరికీ పెళ్ళయితే చాలా ముచ్చటగా వుంటుంది, బాబూ. అందుకే నిన్ను దేవుడు ఈ సమయానికి ఇంటికి పంపాడు!" అన్నది.

చంద్రభాను డీ మాటకు సంతోషంగా మందహాసం చేశాడు. చంద్రకళ సగ్గుతో తలవంచుకున్నది.

ఇంతలో ఎవరో వచ్చి, "మహారాజా, మీరు కోరిన ప్రకారం పల్లకి, భజంత్రీలా, నౌకర్లూ అందరూ సిద్ధంగా ఉన్నారు. ఏం సెలవు?" అని అడిగారు.

"నేను కోరానా? నాకు పల్లకిలా, భజంత్రీలా దేనికి? ఎవరో పారపాటు పడ్డారు," అన్నాడు చంద్రభానుడు.

అక్కడ చంద్రిక చంద్రభానుడి కోసం గంటలతరబడి ఎదురుచూసి, తాను భయపడినంతా అయిందనీ, అతను తనను మరిచాడనీ అనుకున్నది. ఆమె అక్కడి నుంచి బయలుదేరి రాజభవనం వేపు నడుస్తూ వెళ్ళింది. రాజభవనానికి సమీ

పంలో ఒక వికాలమైన మైదానం ఉన్నది. దాని చివర ఒకేఒక పూరిపాక ఉన్నది.

చంద్రిక ఆ పాకలోకి ప్రవేశించి, అక్కడ ఉండే ముసలిదానితో, "అవ్వా, నన్నిక్కడ కొంతకాలం ఉండనిస్తావా? నీకు కావలసిన పనులన్నీ చేసిపెడతాను," అన్నది.

అవ్వ సరే నన్నది.

"అవ్వా, ఈ ఇంటిని కొంచెం అందంగా చెయ్యనిస్తావా?" అని చంద్రిక అడిగింది.

"నా దగ్గర చిల్లిగవ్వ లేదు. నీకు చాత నైతే చెయ్యి, తల్లీ," అన్నది అవ్వ. చంద్రిక బయటికి వెళ్ళి ఒక బుట్ట నిండా ఇసుక తెచ్చి ఇంటి లోపలా బయటా గోడలకు

చల్లింది. వెంటనే ఆ పాకగోడలు బంగారు గోడల్లాగా అయిపోయాయి. అదే విధంగా చంద్రిక ఇంటి లోపలి నేల అంతా పాల గడ్డు లాగా చేసేసింది. పై కప్పు మీద గుండ్రని బంగారు గుమ్మటం వెలిసింది.

తన ఇల్లు ఇలా మారిపోవటం చూసి అవ్వకు దడ పుట్టుకొచ్చింది. చంద్రిక ఏ దయ్యమో, భూతమో అనుకుని, ఆమె ఇంటిని వదిలేసి ఎటో పారిపోయింది.

మర్నాడే రాజకుమారుల ఇంట వివాహాలు. వధూవరుల చేత ముందుగా దేవీ పూజ చేయించవలసి ఉండటం చేత, ఇద్దరు పెళ్ళికొడుకులనూ, ఇద్దరు పెళ్ళి

కూతుళ్ళనూ ఒక రథంలో కూర్చోబెట్టి, పురోహితుడు మొదలైనవారు నగరం వెలుపల ఉండే ఆలయానికి బయలుదేరారు. రథం చంద్రిక ఉండే ఇంటి ముందుకు వచ్చేసరికల్లా దాని ఇరుసు విరిగింది. వెంటనే కొత్తఇరుసు తెప్పించారు. కాని అమర్చిన మరుక్షణం అది కూడా విరిగింది.

ఈ లోపల, పరివారంలో ఉన్నవాడొకడు పక్కనే ఉన్న బంగారపుటింటిని చూసి అది అంతకు ముందు అక్కడ లేకపోవటం తెలిసి, అందులో ఎవరున్నారో చూడమని లోపలికి వెళ్ళాడు.

చంద్రిక కనిపించి, "ఎవరు మీరు? ఏధిలో ఏమిటా హడావుడి?" అని అడిగింది.

"రాజకుమారుళ్ళు తమ వధువులతో దేవీ పూజకు పోతుంటే దారిలో రథం ఇరుసు విరిగింది. కొత్తఇరుసు వేస్తే అది కూడా విరిగింది. ఏం మాయో తెలియటం లేదు," అన్నాడు పరివారకుడు.

"ఇంతేనా? ఈ ఇనపచువ్వ ఇరుసుగా అమర్చమను," అంటూ చంద్రిక ఒక ఇనప చువ్వను అతని కిచ్చింది.

అతను క్షణం పాటు నిర్ఘాంతపోయి, ఆ చువ్వను తీసుకుపోయి రథం మరమ్మత్తు చేసేవాడి కిచ్చాడు. వాడు దాన్ని ఇరుసుగా

అమర్చాడు. అది విరగకుండా నిలిచింది. "ఇక బయలుదేరండి," అని పురోహితుడు తొందర చేశాడు.

కాని ఆయన మాట పూర్తికాక ముందే, రథపు చట్రం పెళ పెళా విరిగింది. అందరూ కంగారెత్తారు. ఇంకొక చట్రం తెచ్చించి అమర్చారు. అది కూడా విరిగింది.

ఇనపచువ్వ తెచ్చిన పరివారకుడే మళ్ళి చంద్రిక వద్దకు వెళ్ళి, "అమ్మా, మాకు మళ్ళి చిక్కు వచ్చిపడింది. రథంచట్రం కాస్తా విరిగింది. కొత్తది వేసినా విరిగింది. దాని కేమన్నా ఉపాయం చెప్పగలవా?" అని అడిగాడు.

"దానికేముంది? ఇంటి తలుపొకటి ఇస్తాను: దాన్ని చట్రంగా అమర్చితే విరగదు," అన్నది చంద్రిక.

పరివారకుడు బంగారుతలుపు నొకదాన్ని తీసుకునివెళ్ళి రథానికి చట్రంగా అమర్చ మన్నాడు. అది విరగలేదు. ఇక ఫరవాలే దనుకుని సారథి రథం ఎక్కి కూర్చుని గుర్రాలను అడిలించాడు. కాని అవి కదల లేకపోయాయి. అప్పటికే రథానికి నాలుగు గుర్రాలున్నాయి. మరి నాలుగింటిని తెచ్చి రథానికి పూడ్చారు. కాని ఎనిమిదిగుర్రాలూ లాగినా రథం కదలలేదు.

పరివారకుడు మళ్ళి చంద్రిక వద్దకు వెళ్ళి ఉపాయం అడిగాడు.

"అగుర్రాలను విప్పి, రథానికి మా దొడ్డో ఉన్న అవుదూడను కట్టండి, రథం కదులు తుంది," అన్నది చంద్రిక.

అప్పటికే వ్యవహారం అపహాస్యం కింద తయారయింది. రథానికి రథం రూపేలేదు. దానికి దూడను కట్టితే ఎలా ఉండాలో అలా ఉంటుంది. కాని పని జరగాలి గనక గుర్రాలను విప్పి, దూడను కట్టారు. వెంటనే రథం కదిలి, శరవేగంతో నడవసాగింది. ఆ దూడ సారథి చెప్పినట్టు నడవక దాని ఇష్టం వచ్చినట్టు పరిగెత్తుతూ ఊరంతా

కలయ తిరగసాగింది. చిట్టచివరకు ఆ దూడ బంగారపు ఇంటి ముందే ఆగింది.

చంద్రభానుడికి చాలా కోపం వచ్చింది. అతను ఆ ఇంటి ఉన్న మనిషిని తీవ్రంగా దండించే ఉద్దేశంతో రథం దిగి చరచరా లోపలికి వచ్చాడు. కాని చంద్రిక కనిపించ గానే అతనికి గతమంతా జ్ఞాపకం వచ్చింది.

"మీ కోసం చెట్టు కింద చాలాసేపు వేచాను. మీరు రారనుకుని, నిరాశ చేసు కుని, ఈ ఇంటి మకాం పెట్టుకున్నాను. మీ వివాహమని విన్నాను. దానికేవే అంత రాయాలు కలిగితే నా శక్తి కొద్దీ సహాయ పడ్డాను," అన్నది చంద్రిక.

చంద్రభాను డామెకు క్షమాపణ చెప్ప కుని, "నేను నిన్నెలా మరిచిపోయినాను? ఏం జరిగి ఉంటుంది?" అన్నాడు.

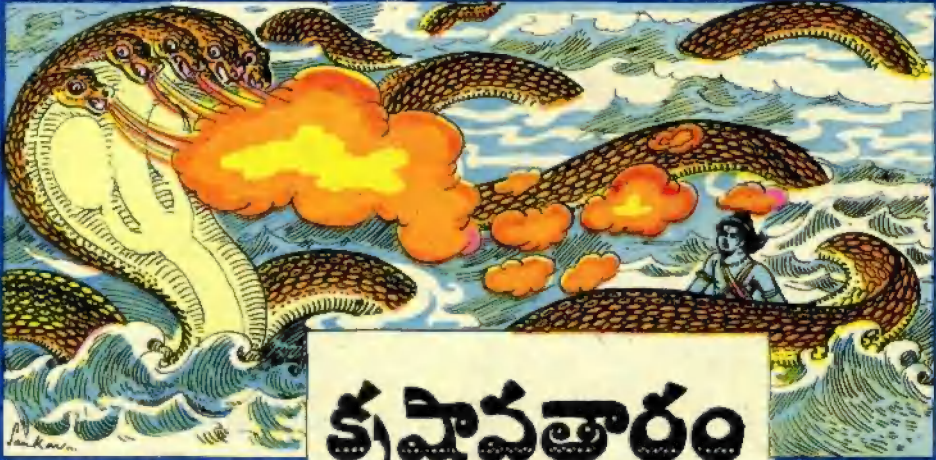
"మరేమీ లేదు. మీరు పెళ్ళాడబోయే పిల్ల ఆ మంత్రగత్తె కూతురే. దానికి కూడా తల్లి కున్న శక్తులు కొద్దిగా ఉన్నాయి.

అది మీ స్వృతిని చెడగొట్టి ఉంటుంది," అన్నది చంద్రిక.

"నేను నిన్నే పెళ్ళాడతాను. నా వెంట పచ్చెయ్యి," అంటూ చంద్రభానుడు అమెను చెయ్యి పట్టుకుని బయటికి తీసు కొచ్చాడు. అతను చంద్రకళతో, "నువ్వు పాపిష్టి దానివి. నీ మూలంగానే రథాని కిన్ని తిప్పలు వచ్చాయి. ఈ అపశకునం అయ్యాక నేను నిన్ను పెళ్ళాడలేను," అని చెప్పాడు.

అతను మరొక రథం తెప్పించి, దానిలో చంద్రికతోబాటు ఎక్కి, తన అన్ననూ, అతని వధువునూ కూడా అందులోనే ఎక్కించుకుని, తిన్నగా దేవిఅలయానికి వెళ్ళాడు. దారిలో ఎలాటి విఘ్నాలూ జరగ లేదు. సంగతంతా విన్నాక చంద్రభానుడి తండ్రి చంద్రికను తన కోడలుగా అమో దించాడు. వారిద్దరికీ ఎంతో వైభవంగా పెళ్ళి జరిగిపోయింది.

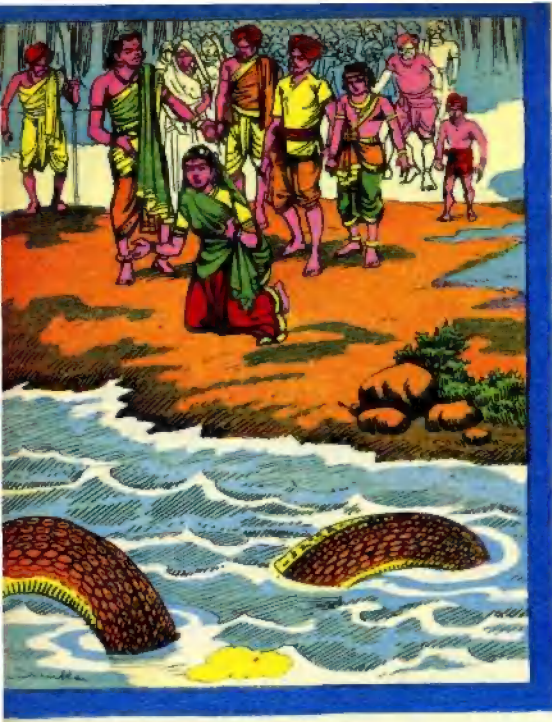
కృష్ణావతారం

కృష్ణుడు కాళియుడి మడుగు లోకి దూక గానే, పాలనముద్రంలో మందరపర్వతం పడినట్టుగా, మడుగు లోని నీరు అల్లకల్లోలమై, దాని అలజడి రసాతలం దాకా దిగింది. కాళియుడికి చాలా కోపం వచ్చింది. వాడు తన బదుపడగలూ విప్పి, ఘోరమైన కోరలు కనిపించేలాగా నేళ్ళు పెద్దగా తెరిచి, నేట విషజ్వాలలు కక్కుతూ, మెలికలు తిరిగే తన శరీరాన్ని నది నిండా పరిచి, కృష్ణుణ్ణి అక్కడక్కడా కాట్లు వేసి, అతని శరీరమంతా చుట్టి, నొక్కసాగాడు. కృష్ణుడు మూర్ఛపోయాడు. అది చూసి కాళియుడి చుట్టాలూ, భార్యలూ, పిల్లలూ అయిన మహాసర్పాలన్నీ మూగి, నేళ్ళ మంటలు కక్కుతూ కృష్ణుణ్ణి కరిచారు.

ఇదంతా చూస్తున్న గోపకుమారులు బెదిరిపోయి, దక్షిణంగా కోసెడు దూరంలో ఉన్న వ్రేపల్లెకు పరిగెత్తి, అక్కడి వాళ్ళతో, "నందగోపుడి కొడుకు కృష్ణుడు, అడుతూ అడుతూ ఉన్న వాడు కాస్తా ఎవరితోనూ చెప్పకుండా, నదిలో పెద్ద పాములుండే మడుగులోకి దూకేశాడు. అన్నిటికన్నా పెద్దపాము పైనుంచి కిందికి కాలా చెయ్యా అడుకుండా అతన్ని చుట్టేసింది. పాము లన్నీ అతన్ని కరిచేస్తున్నాయి, పాపం. వాళ్ళ నాన్న ఎక్కడున్నాడో చెప్పండి. అందరూ వచ్చి కృష్ణుణ్ణి విడిపించే ఉపాయం చూడండి," అన్నారు.

ఈ వార్త విన్నవాళ్ళకు పిడుగు పడ్డట్టయింది. నందుడికి అశ్చర్యమూ,

దుఃఖమూ ముంచుకొచ్చాయి. "ఎక్కడ? ఎక్కడ?" అంటూ ఆయన వార్త చెప్పిన వాళ్ళ వెంబడి బయలుదేరాడు. బలవంతులైన గోపకు లందరూ చేతుల్లో ఆయుధాలు పట్టుకుని ఆయన కన్న ముందే పరిగెత్తారు. యశోదకు మూర్ఛ వచ్చినంత పని అయింది. ఆమె పెద్దపెట్టున ఏడుస్తూ, విడిపోయిన జుట్టుముడితో, మిగతా గోపస్త్రీలు పట్టుకుని నడిచిస్తూంటే మడుగు దగ్గరికి బయలుదేరింది.

మొత్తానికి ఊరుకు ఊరంతా కదిలింది. "ఏం ప్రారబ్ధం వచ్చి పడిందరా!" అన్నారు కొందరు. "కృష్ణుడెప్పుడూ ఏదో

ఒకటి తెచ్చిపెట్టుకుంటాడు. చిన్నవాడు చిన్నవాడి పనులు చెయ్యడు," అన్నారు మరి కొందరు. "ఇంతకంటే పెద్దగంటాలే గడిచాడు. కాళియుడికి మూడిం దనుకో వలసిందే. కృష్ణుడి కెలాంటి భంగపాటూ రాదు, చూస్తూ ఉండండి," అన్నారు ఇంకా కొందరు.

అందరూ కాళిందీతీరాన నిలిచి కృష్ణుణ్ణి చూసి నీరుకారి పోయారు. అతను పాము చుట్టల్లో చిక్కుకుని చాలా దీనస్థితిలో ఉన్నాడు. ఎవరు గాని చేయగలిగిన దేమీ కనిపించలేదు. నందుడూ, యశోదా మూర్ఛ పోయారు. మిగిలినవాళ్ళు వాళ్ళకు నైత్యోపచారాలు చేసి స్పృహతెప్పించారు.

నందుడు మిగిలిన వాళ్ళతో, "ఏం మహాపాతకం చేసుకున్నానో ఏమో, నా బిడ్డ ఇలా పామువాత పడ్డాడు. నేను మహా పుణ్యాత్ముణ్ణి, అందుకే ఇంత అందమూ, బలవరాక్రమాలూ గల కొడుకును కన్నాననీ అందరూ నన్ను మెచ్చుకుంటే దేవుడి కళ్ళు కుట్టాయి. పూతన మొదలైన వాళ్ళందరినీ చంపినవాడు ఈ పామువాత పడి ఎలాగైనా బయట పడకపోతాడా అన్న ఆశ కూడా ఒక చెంప పుట్టుతూనే ఉన్నది. మేము ఎలాగైనా ధైర్యం చిక్కబట్టుకోగలం.

చందమామ

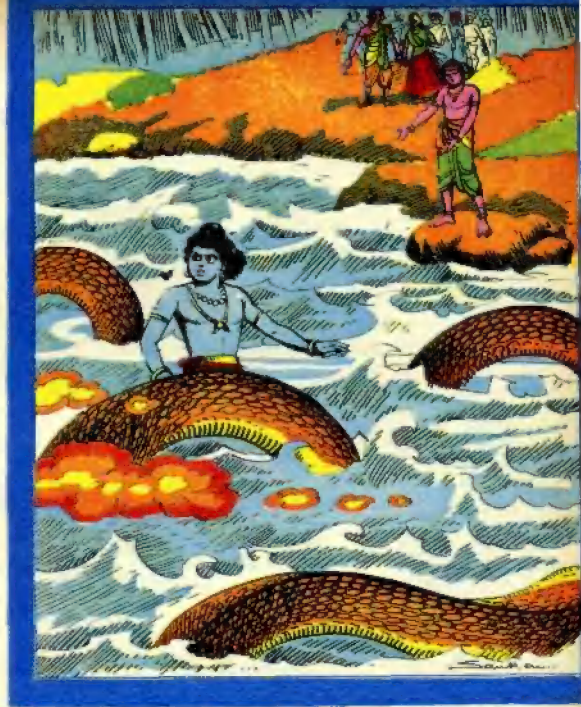

కాని కొడుకు దుస్థితి చూసి తల్లిడిల్లే తల్లి దుఃఖం ఎలా పోగొట్టేటట్టు?" అన్నాడు.

అప్పుడు యశోద కృష్ణుడితో, "నాయనా, నువ్వు వెన్న తిన్నందుకు గోపికలు ఏతూరి చేస్తే వాళ్ళను సముదాయించటానికి నిన్ను రోటికి కట్టాను. అందుకుగాను ఇవాళ నన్నీ విధంగా బాధిస్తున్నావా? ఎంతో బలం గల వాడివి, నిన్నీ పాము ఏం చెయ్యగలదురా, బాబూ? నేనంటే నీ కిచ్చం కాదూ? ఒక్క సారి నా కేసి చూసి నవ్వువా? కళ్ళు తెరిచి చూడవూ? అడవిలో గోవులు దిక్కులేక ఎలా చెల్లాచెదరయాయో చూడు. వెంటనే వచ్చేయ్యి, నాయనా. విషపృక్షాలు గల అరణ్యాన్ని ధ్వసం చేసిన నీ కి పాముక లెక్కా?" అంటూ ఏడ్చింది.

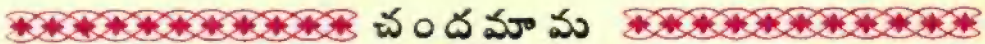
అందరికీ దుఃఖం ముంచుకొచ్చింది. యశోదకు పుత్రనష్టం కలిగినట్టే భావించి తలా ఒక మాటా అన్నారు. కొందరు గోప కులు, "మనమంతా మడుగులోకి దూకి ఆ పాముతో యుద్ధం చేద్దాం. కృష్ణుణ్ణి విడిపిద్దాం. లేకపోతే ఆ కాళియుడి విషా గ్నిలో చచ్చిపోదాం. కృష్ణుడు లేకుండా ప్రేపల్లె కెలా తిరిగిపోతాం?" అన్నారు.

బలరాముడు అంతా చూస్తున్నాడు, అందరి మాటలూ వింటున్నాడు. అతను

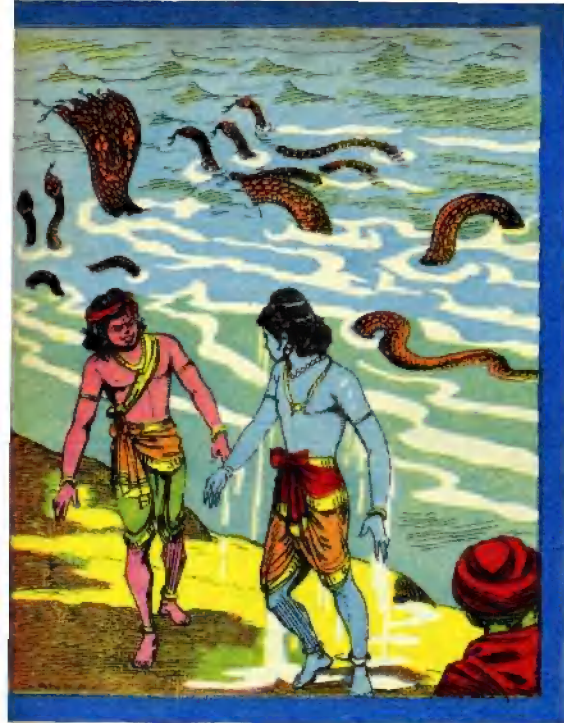

కృష్ణుడితో చివరి కిలా అన్నాడు: "కృష్ణా, మానవస్వభావం చాటు చేసుకుని, లోక హితం మాట మరిచిపోయి, ఈ వెధవ పాముకు చిక్కి, అసహాయుడి వైపోయా వేమిటి? నీ వాళ్ళందరూ ఎంత దైన్యంలో ఉన్నారో గమనించావా? ఆ విషపుపురుగును శిక్షించి అందరినీ సంతోషపెట్టు," అన్నాడు.

ఈ మాట వింటూనే స్పృహ తెచ్చుకుని కృష్ణుడు కాళియుడి చుట్టలను ఒక్క తేపు తేసి, గాలిలోకి ఎగిరి బరువుగా పడగల మీదికి దూకాడు. అతను కాళియుడి తోక చేతిలోకి తీసుకుని, వాడి శిరస్సులను కాళ్ళతో మర్తన చేయసాగాడు. యమునలోని అలలు

తాళం వేస్తూండగా, తిరాస ఉన్న గోపకుల హస్తధ్యానాలు సంగీతంగా చేసుకుని, కాళియుడి తలలపై కృష్ణుడు చేసే మహాదారుణమైన నాట్యాన్ని ఆకాశం నుంచి దేవతలు చూశారు.

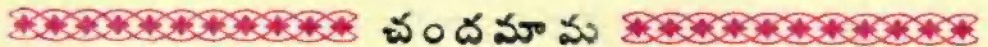
కాళియుడి తలలు చితికాయి. వాడి ముక్కుల రక్తధారలు కారాయి. వాడి కోరలు విరిగి, నోట మంటలతో కూడిన విషం వెలువడింది. వాడు వడిలిపోయిన తామరకాడ లాగా అయిపోయి, చచ్చే స్థితికి వచ్చాడు. ఆ స్థితిలో వాడు హీనస్వరంతో, "దేవా, నువ్వు సర్వేశ్వరుడ వని తెలిశ్చ, తుచ్చమైన కోవంతో, నీ పవిత్రమైన

దేహాన్ని ఇలా చేశాను. నా మదానికి తగినట్టు శిక్షించావు. ఇక నన్ను కరుణించి, క్షమించు. నా విష మంతా దిగిపోయింది. బుద్ధి వచ్చింది. నీకు దాసుడుగా ఉండి ఏం చెయ్యమంటే అది చేస్తాను. నీ పాదాలు తాకి నేను పవిత్రుణ్ణి కావటం చేత, నీ ఆగ్రహం నాకు అనుగ్రహమే అయింది," అన్నాడు వినయంగా.

కృష్ణుడికి కాళియుడి పైన జాలి కలిగి, "ఇక నుంచి నువ్వు ఈ యమునానదీలో ఉండబానికి వీలులేదు. నీ వారందరినీ వెంటబెట్టుకుని సముద్రంలోకి వెళ్ళిపో. నీ విషంతో పాడైపోయిన నీరంతా పోయి సది ఇక శుద్ధంగా ఉంటుంది, జనానికి ఉపయోగపడుతుంది. నీ తలల మీద నా కాలిగుర్తులు చూసి గరుత్మంతుడు నీ జోలికి రాడు. ఇది నేను నీ కిచ్చే వరం," అన్నాడు.

కాళియుడు తన పరివారంతో సహా అప్పుడే సముద్రం కేసి ప్రయాణమయ్యాడు. కృష్ణుడు నదీలో నుంచి ఒడ్డుకు వచ్చాడు. తల్లిదండ్రులు అతన్ని కౌగలించుకుని దీవించారు. అతను వాళ్ళకు నమస్కరించాడు. మిగిలిన గోపకులంతా అతని చుట్టూ మూగి, తెగ ప్రశంసించుతూ, అద్భుతాళ్ళ ర్యాలు ప్రకటించారు.

చందమామ

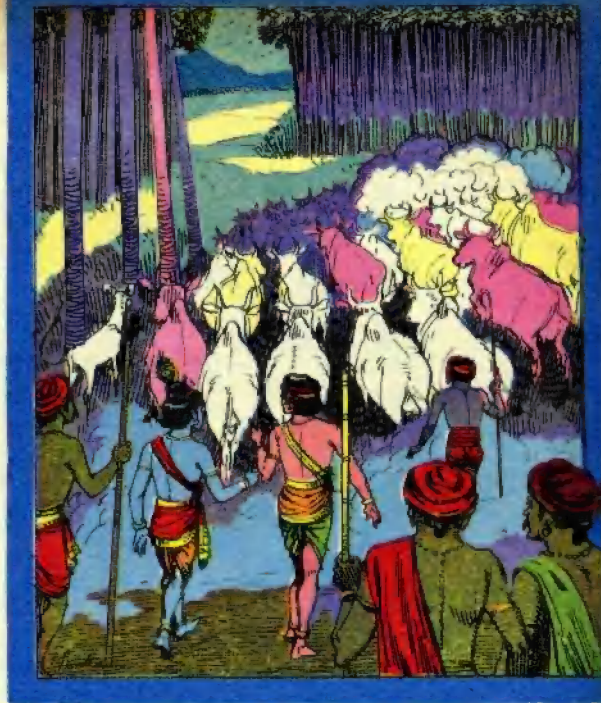

గోపకులలో ముఖ్యులైన వారందరికీ కృష్ణు డొక దేవుడు లాగే కనబడ్డాడు. "ఇంత బలమూ, ధైర్యమూ, సాహసమూ ఎక్కడా ఎవరికీ ఉండవు. నీ మహిమ జగత్తంతా కొనియాడ దగినది. మా మంద లకూ, మాకూ నీవే రక్షకుడవు. నీ దయ వల్ల ఇక గోవులు ఎక్కడ బడితే అక్కడ యథేచ్ఛగా సంచరించగలవు. ఈ నదిలో దిగే మునులకు ఎలాటి అపాయమూ ఉండదు. నీ సంగతి ఇంతకాలమూ మేము గ్రహించలేక పోయాం," అంటూ వారు అతనికి ప్రదక్షిణ చేశారు.

అతను అందరినీ తగిన విధంగా పరామర్శించి, వారందరితోనూ ప్రేమలైకు తిరిగి వచ్చి, ఎప్పటిలాగే సుఖంగా జీవితం గడపసాగాడు.

కొంత కాలం గడిచింది. పశువులకు మేత లేకుండా పోయింది. కృష్ణుడు మిగిలిన గోపకులతో కర్తవ్యం ఆలోచించాడు. అప్పుడు వారిలో పెద్దవాళ్ళు ఒక విషయం కృష్ణుడికి చెప్పారు.

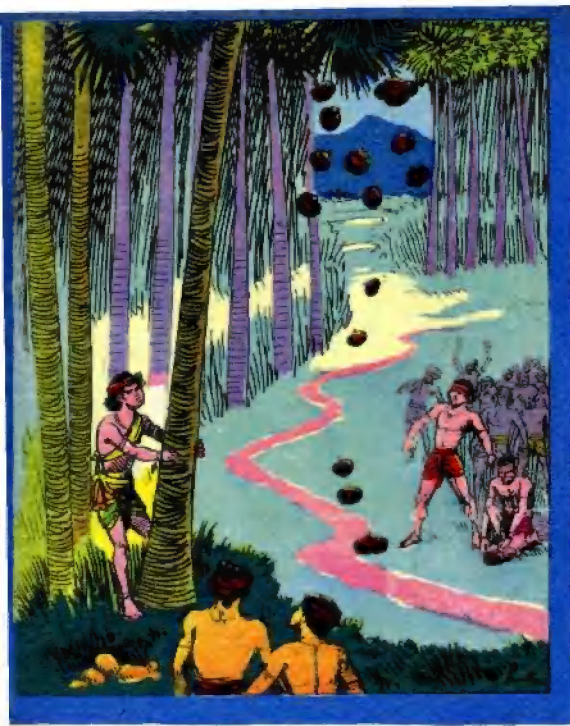
గోవర్ధన పర్వతానికి ఉత్తరంగా, కాళింది నదికి దగ్గరలోనే అతి విశామైన తాటితోపు ఉన్నది. అందులో పచ్చిగడ్డి పుష్కలంగా ఉన్నది. అయితే అందులో ధేనుకు డనే

రాక్షసుడు గాడిద రూపంలో ఉండటం చేత అందులోకి ఏ ప్రాణీ ప్రవేశించదు.

ఈ విషయం చెవుల పడేసరికి బలరామ కృష్ణులకు ఉత్సాహం పుట్టుకొచ్చింది. వాళ్ళు ధైర్యం గల గోపకులతో, "పశువులకు మేత వుండాలి గాని, రాక్షసులకు భయపడతామా? పదండి!" అన్నారు. వాళ్ళంతా గోవులను తోలుకుని తాటితోపుకు బయలుదేరి వెళ్ళారు. అందులో ఎటు చూసినా నవనవలాడుతూ బోలెడంత పచ్చిక, పశువులు అత్రంగా ధాన్య మేయ నారంభించాయి. కృష్ణుడు మొదలైన గోపకులు పరమానందంతో ఆ గడ్డిలో విహరించారు.

కృష్ణుడా తోపు అందం చూసి ఆనందించాడు. తాటిచెట్లు పాతాళంలో నుంచి పైకి వచ్చి, నల్లటి శరీరాలతోనూ, పడగల లాటి తలలతోనూ ఆడుతున్న పాముల్లాగా ఉన్నాయి. వాటి మీద ఉన్న తాటిపళ్ళు ఎరుపూ, నలుపూ కలిసిన రంగు కలిగి వుండి, మంచి వాసన కొడుతున్నాయి. కృష్ణుడు బలరాముడితో, "అన్నా, నువ్వు చెట్లెక్కి పళ్ళు పడెయ్యి, నాకా పళ్ళు తినాలని ఉన్నది. అవులకు కూడా పెడదాం," అన్నాడు.

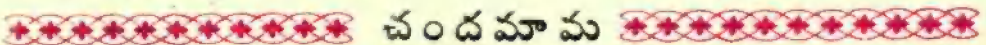
"ఎక్కటం చాలా ఆలస్యమవుతుందిలే. నేను చెట్ల మొదళ్ళు పట్టుకుని ఊపుతాను,

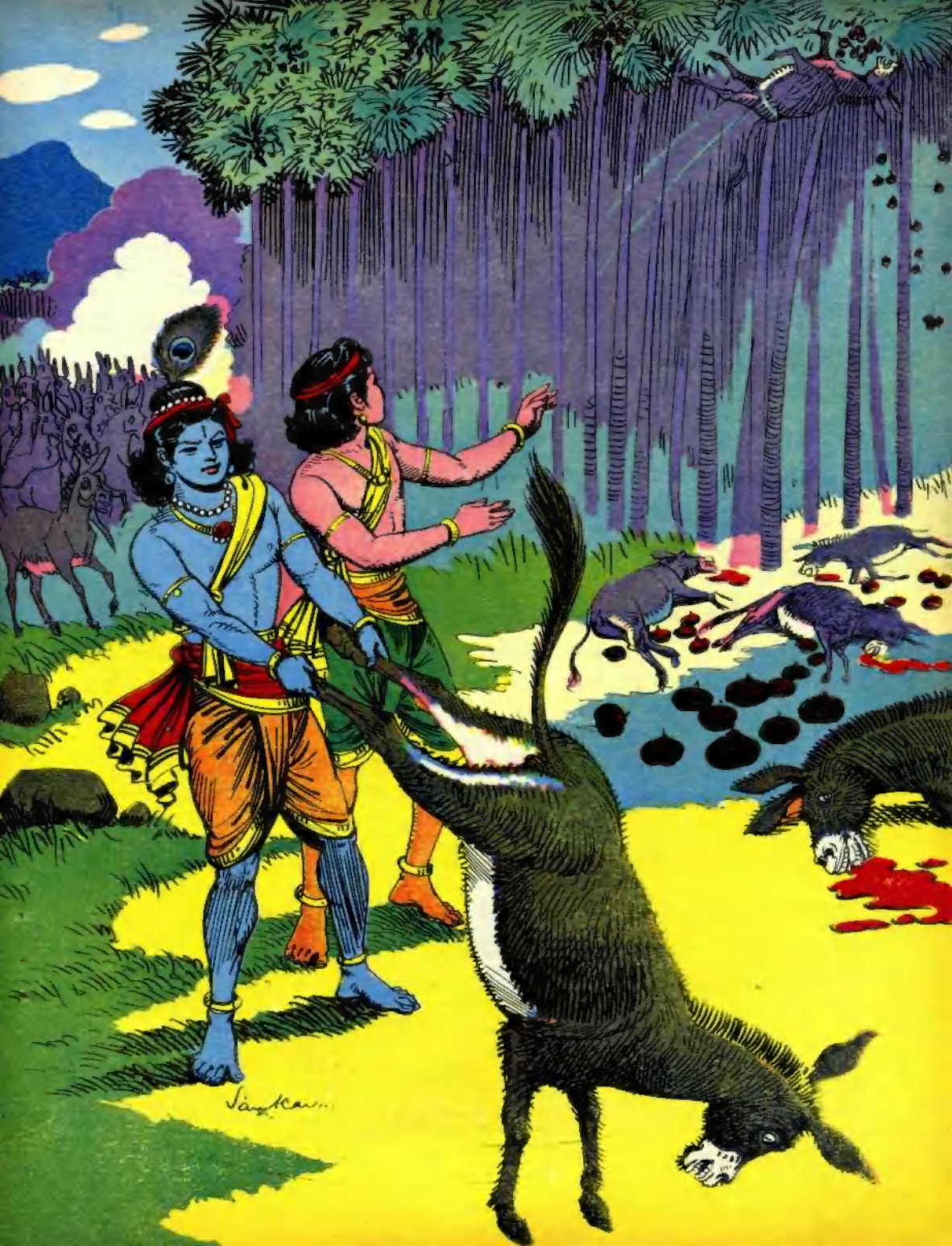
రాలిన పళ్ళను అందరూ ఏరుకొండి," అని బలరాముడు గోపకు లందరితోనూ చెప్పి, ఒక్కొక్క చెట్టునే మొదలు పట్టుకుని అవలీలగా ఊపసాగాడు. తపతపా మోత చేస్తూ తాటిపళ్ళు రాల నారంభించాయి.

ఈ ధ్వని ధేనుకాసురుడి చెవిని వడింది. గాడిద ఆకారంలో ఉండే ఆ భయంకర రాక్షసుడు, తన లాటి ఆకారాలలోనే ఉన్న వెయ్యిమంది అనుచరులు వెంట రాగా బలరామకృష్ణులున్న చోటికి వచ్చాడు. వాణ్ణి చూసి గోపకు లంతా హడలిపోయారు.

ఇలా గాడిద లన్నీ వస్తుంటే దుమ్ము ఆకాశంలోకి లేచి మబ్బు లాగా అయింది. అవి ఓండ్ర పెడుతుంటే దిక్కులు ఏక్కటిల్లాయి. అలా వచ్చే గాడిదలమందకు ముందు నడిచే ధేనుకాసురుడికి ఎదురుగా, ఉత్తచేతులతో బలరాముడు నిలబడ్డాడు. ధేనుకుడు బలరాముడికి దగ్గరగా వస్తూనే, వెనక్కు తిరిగి, వెనకకాళ్ళు రెండూ ఎత్తి, బలంగా బలరాముడి గుండెలమీద తన్నాడు. బలరాముడు ఒడుపుగా ఆ కాళ్ళు రెండూ పట్టుకుని ధేనుకుణ్ణి విసిరి పైకి ఎగర వేశాడు. ధేనుకుడి శరీరం తాటిచెట్లకు తగిలి నుగ్గునుగ్గయింది. ఆ శరీరంతో బాటు తాటి పళ్ళు కూడా చాలా రాలాయి.

బలరాముడు అంతటితో పానీక మిగిలిన రాకాసిగాడిదలను కూడా వెనకకాళ్ళు పట్టుకుని, తాటిచెట్ల కేసి కొట్టి చంపాడు. అతనితోబాటు కృష్ణుడు కూడా ఆ రాక్షసులను చంపాడు. మొత్తం తాటితోపంతా తాటి పళ్ళతోనూ, రాక్షసుల కళేబరాలతోనూ నిండిపోయింది. గోపకులు ఆ ఇద్దరి పౌరుషాన్ని మెచ్చుకున్నారు. రాక్షసులు చావటంతో ఆ తాటితోపు, నిరపాయ మయింది.

మరొకసారి గోపకులు భాండీరవట ప్రాంతంలో ఆవులను మేపుతూ ఆటలలో మునిగి ఉండగా, ప్రలంబు డనే రాక్షసుడు ఒక గోపకుడి రూపంలో వారితో చేరాడు. గోవబాలకు లందరూ హరిణక్రిడన మనే ఆట ఆడదలచి జంటలు జంటలుగా చీలారు. కృష్ణుడూ, అతని బావమరిది శ్రీధాముడూ ఒక జంటగా అయ్యారు. ప్రలంబుడు బలరాముడికి జంట అయ్యాడు. ఆ విధంగా సగంమంది కృష్ణుడి పక్షమూ, సగంమంది

శ్రీధాముడి పక్షమూ అయ్యారు. ఆట ఏమిటంటే భాండీరవటవృక్షం హద్దుగా పెట్టుకుని జింక లాగా దూకుతూ పరిగెత్తాలి. ఈ ఆటలో కృష్ణుడి పక్షంవాళ్ళు గెలిచారు. శ్రీధాముడి పక్షంవాళ్ళు ఓడారు. ఓడినవాళ్ళు గెలిచినవాళ్ళను మూపు మీద ఎక్కించుకుని హద్దు దాకా మోసుకుపోవాలి.

అందుచేత ప్రలంబుడు బలరాముణ్ణి మూపు మీద ఎక్కించుకుని, ఎటో తీసుకుపోయి, అకస్మాత్తుగా తన రాక్షసాకారం ధరించి, ఆకాశంలోకి లేచాడు. బలరాముడు ఆశ్చర్యపడి, ఏం చెయ్యాలో తోచక, కృష్ణుణ్ణి కేకపెట్టి తన స్థితి చెప్పాడు. "వాడి అంతు తేల్చక చూస్తావేం?" అని కృష్ణుడు హెచ్చరించాడు. వెంటనే బలరాముడు ఏడికిలి బిగించి, రాక్షసుడి నెత్తిన ఒక్కటి పెట్టాడు. వెంటనే రాక్షసుడు, తల పగిలి, నేలకూలి చచ్చాడు. ప్రలంబుణ్ణి చంపాక బలరాముడికి బలదేవు డనే పేరు వచ్చింది.

అరణ్యపురాణం

10

మౌగ్గి పులి చర్మం ఒలవటం పూర్తి చేసి, "దీన్ని మనం ఎక్కడన్నా దాచి, మందలను మళ్ళించుకుపోవాలి. కాస్త సహాయం చెయ్యి, అకేలా!" అన్నాడు.

సంజెచికట్లలో మంద మళ్ళింది. వాళ్ళు గ్రామాన్ని సమీపించే సరికి దివిటీలు కనిపించాయి, గుడి నుంచి గంటలమోతా, శంఖాలమోతా వినిపించింది. ద్వారం వద్ద గ్రామస్థులలో సగంమంది అతనికోసం నిరీక్షిస్తూ నిలబడ్డారు.

"నేను షేర్‌ఖాన్‌ను చంపాను కాదా? అందుకై ఉంటుంది, జనం యింతమంది చేరారు," అనుకున్నాడు మౌగ్గి.

కాని అతని మీద రాళ్ళ వర్షం కురిసింది. "మాయావి! తోడేలు కొడుకు! అడివి ఏశాచం! వెళ్ళిపో! త్వరగా పోకపోయావో నిన్ను పూజారి మళ్ళి తోడేలుగా మార్చే

స్తాడు. కాల్చు, బలదేవ్, తుపాకీపెల్పు!"

అని గ్రామస్థులు కేకలు పెట్టారు.

బలదేవుడి తుపాకీ థామ్మని పేలింది. ఏదో దూడ బాధతో అక్రొశించింది.

"చూశావా? గారడీ! వాడు తుపాకీ గుళ్ళను పక్కకు తప్పించగలడు, బలదేవ్. అది నీ దూడే," అన్నారు గ్రామస్థులు.

"ఏమిటదంతా?" అన్నాడు మౌగ్గి.

"ఈ నీ సోదరులకూ, తోడేళ్ళమందకూ ఆటే తేడా లేదు. దీనికంతా అర్థమేమంటే ఏళ్ళు నిన్ను బహిష్కరించబోతున్నారు," అన్నాడు అకేలా.

పూజారి చేతిలో తులసిమండ ఒకటి పట్టుకుని ఊపుతూ, "ఒరే, తోడేలూ! తోడేలుకూనా! వెళ్ళిపో!" అని అరిచాడు.

"మళ్ళినా? లోగడ మనిషి నని వెళ్ళి పామ్మన్నారు. ఈసారి తోడేలు నని వెళ్ళి

అట్ట చివరి బొమ్మ

పొమ్మంటున్నారు. పోదాం పద, అకేలా," అన్నాడు మౌగ్గీ. ఒక స్త్రీ మంద కేసి పరిగెత్తు కుంటూ వచ్చింది. ఆ మనిషి మెస్సవా.

"నాయనా! నా తండ్రి! నువ్వు మంత్ర గాడివిట, తలుచుకుంటే జంతువుగా మార తావుట—వాళ్ళు అంటున్నారు. నేను నమ్మను. అయినా వెళ్ళిపో, లేకపోతే వాళ్ళు నీ ప్రాణం తీస్తారు. నువ్వు నభూ చావుకు పగ తీర్చావని నాకు తెలుసు," అన్నదామె.

"వెనక్కురా, మెస్సవా! లేకపోతే నిన్ను కూడా రాళ్ళతో కొడతాం," అని జనం కేకలు పెట్టారు.

ఒక రాయి వచ్చి మౌగ్గీ మూతి మీద తగిలింది. అతను వికృతంగా నవ్వి, "వెనక్కుపో, మెస్సవా. ఇది సాయంకాలం పూట చెట్టు కింద చేరి వాళ్ళు చెప్పకునే విచ్చిక ధల లాంటిది. సెలవియ్యి. నేను మందను అతి వేగంగా తోలబోతున్నాను గనక నువ్వు వెనక్కు దొడుతియ్యి, నేను మంత్రగాణ్ణి మటుకు కాను. సెలవు, మెస్సవా!" అన్నాడు.

తరవాత, మందను తోలమని అతను అకేలాను హెచ్చరించాడు.

గేదెలు ఇల్లు చేరుకోవాలనే తొందరలోనే ఉన్నాయి. అకేలా అరుపు అవసరం లేకుం

దానే అవి సుడిగాలి లాగా ద్వారంకుండా దొడు తీశాయి. పూజారి పక్కకు పారిపోతూ కేకలు పెట్టాడు. జనం చిందరవందరగా చెదరిపోయారు.

"నేను ఒకటి అరా కాజేశానేమో, లెక్క పెట్టుకుని చూసుకోండి. ఇక నేను మీ గేదెల్ని కాయబోను. విన్నలకూ, పెద్దలకూ అందరికీ—సెలవు. మెన్నువాను చూసి ఊరుకున్నాను గాని, లేకపోతే తోడేళ్ళ మందను తెచ్చి మీ ఏడులలోనే మిమ్మల్ని వేటాడి ఉండును," అంటూ మౌగిలిగిరున వెనక్కు తిరిగి, అకేలా వెంట నడుస్తూ బయలు దేరాడు.

అకాశం కేసి నక్షత్రాలను చూస్తే అతనికి ఆనందం కలిగింది. "ఇక మనుషుల బోనుల్లో పడుకునే గతి నాకు లేదు. షేర్ ఖాన్ చర్మం తీసుకుని వెళ్ళిపోదాం...వద్దు, గ్రామం జోలికి మనం పోవద్దు. మెన్నువాయిన్నాళ్ళూ నన్ను చాలా దయగా చూసింది," అన్నాడు మౌగిలి.

ఇంతలో చంద్రోదయమై, మైదాన మంతటా విండి అరబోసినట్టు వెన్నెల ప్రసరించింది. ఆ వెన్నెలలో గ్రామస్థుల కొక విచిత్ర దృశ్యం కనబడింది. మౌగిలి నెత్తిన ఏదో పెట్టుకుని నడుచుకుంటూ పోతున్నాడు, అతని వెనకగా రెండు తోడేళ్ళు

నడుస్తున్నాయి. అది చూసి వెళ్ళి గ్రామ స్థలు గుడి గంటను మరింత గట్టిగా వాయించి, శంఖాలను మరింత బలంగా ఓల్తారు. మెస్సువా ఏడ్చింది. బలదేవుడు తన అరణ్యానుభవాలకు చిలవలూ, పలవలూ కల్పించి చెబుతూ, చివరకు తాను, అకేలా వెనక కాళ్ళ మీద నిలబడి మనిషి లాగా మాట్లాడడం స్వయంగా చూశాననే దాకా వెళ్ళాడు.

మౌగ్గీ, రెండు తోడెళ్ళనూ వెంట బెట్టుకుని, మంద సమావేశమయే శిఖరాన్ని చేరే సరికి చంద్రుడు అస్తమించుతున్నాడు. వాళ్ళు శిఖరం పక్కనే వున్న తోడెలమ్మ గుహ వద్ద ఆగారు.

"మనిషి మంద నుంచి నన్ను తరిమే శారమ్మా. షేర్ఖాన్ చర్యం తెచ్చాను," అన్నాడు మౌగ్గీ.

తోడెలమ్మ లేచి వచ్చి, చర్యం కేసి తృప్తిగా చూసి, "నీ కోసం వాడెచ్చిన

అనాడే అమాట చెప్పారా, కప్పాయ్. మంచి పని చేశావు," అన్నది.

"బాగా చేశావు, తమ్ముడూ. నువ్వు లేక పోతే మా కేమీ తోచలేదు," అంటూ పాదలలో నుంచి బాఫీర వచ్చాడు.

మౌగ్గీ పలకరాతి మీద పులిచర్మాన్ని పరిచి, నాలుగుపక్కలా నాలుగు వెదురు శీలలు గుచ్చాడు. అకేలా వచ్చి దాని మీద పడుకుని, మౌగ్గీని మొదటిసారి తెచ్చి నప్పడులాగే, "చూడండి, తోడెళ్ళలారా! బాగా చూడండి!" అన్నాడు.

అకేలా నాయకత్వం తొలగాక మంద చాలా దెబ్బ తిన్నది. మిగిలిన తోడెళ్ళు అకేలా తో బాటు మౌగ్గీని కూడా తమకు నాయకత్వం వహించమని కోరారు.

"నన్ను మనిషి మంద నుంచి, తోడెళ్ళ మంద నుంచి కూడా పంపేశారు. నేను ఒంటరిగానే వేటాడతాను," అన్నాడతను.

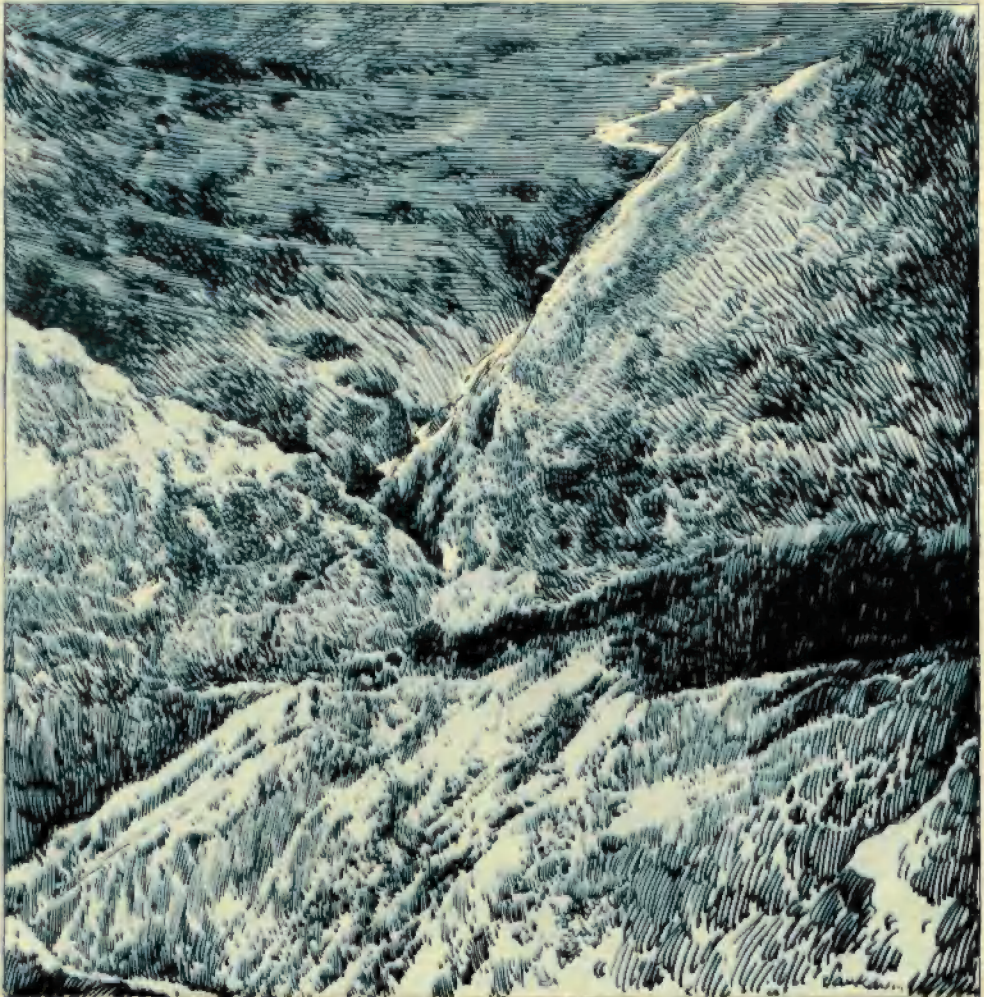
—(జంకాపుంది)

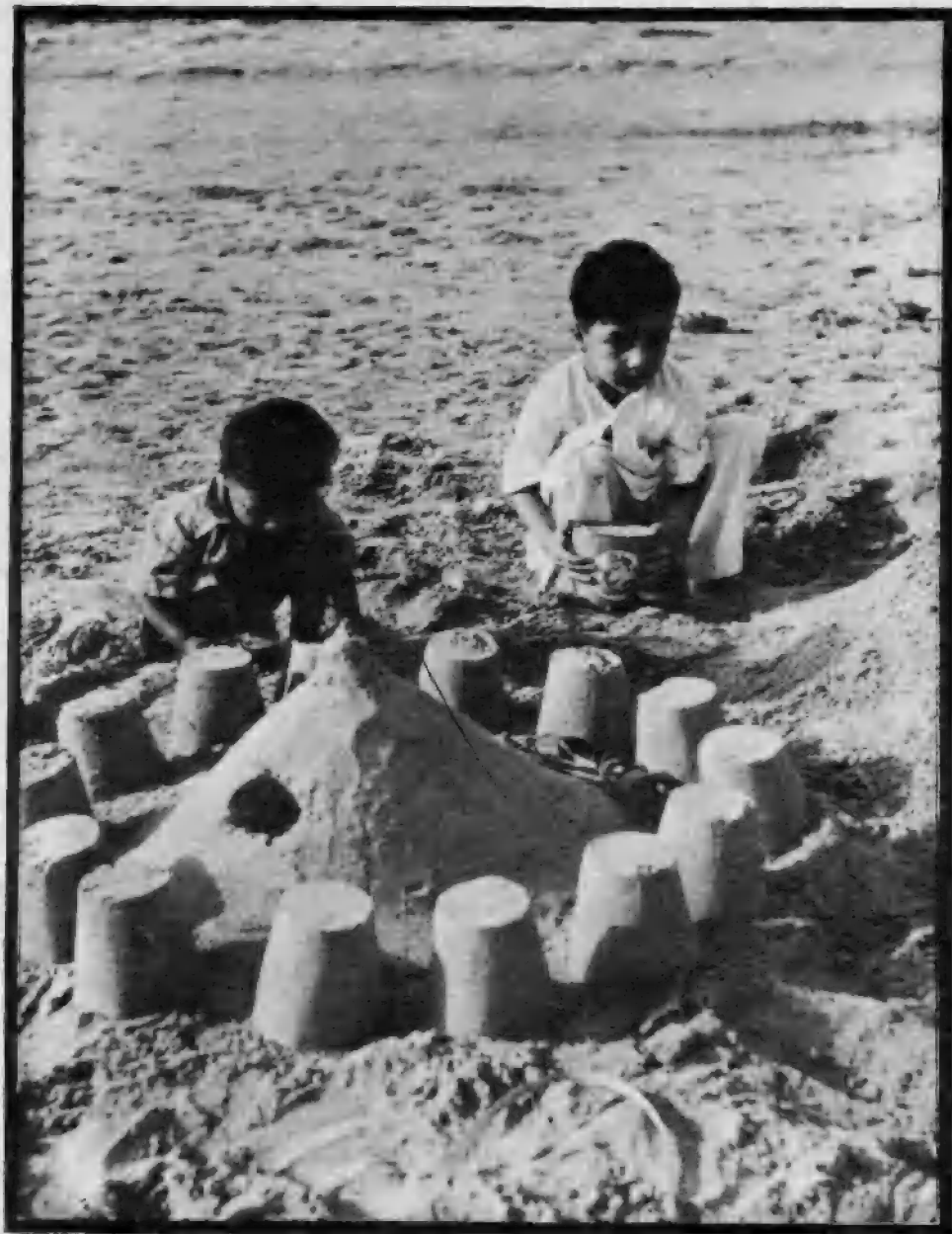

64. వాహగి లోయలో శిలాయుగం

న్యూగిని లోని వాహగిలోయ అపురూపమైన పక్షులకు ప్రసిద్ధికెక్కినది. ఇక్కడ అనేక వేలమంది శిలాయుగ సంస్కృతిలో జీవిస్తున్నారు. వారు ఇంకా రాతిపనిముట్లనే వాడుతున్నారు. వారికి మిగతా ప్రపంచంతో 35 ఏళ్ళక్రితం దాకా సంబంధం లేదు. చిత్రంలో కనిపించేది చింబూనది.

బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

కోట చుట్టూ ప్రహరి

పంపినవారు,
ఎన్. శ్రీనివాసరావు, రాజమండ్రి

బహుమతి
పోందిన వ్యాఖ్య

కడుతున్నారే చిన్నారి

పంపినవారు :
ఎస్. శ్రీనివాసరావు, రాజమండ్రి

పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

ఈ పోటోల వ్యాఖ్యలు 1967 మే నెల సంచికలో ప్రకటించబడును.

- ★ పై పోటోలకు సరిబస వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం వుండాలి.)
- ★ మార్చి నెల 20-వ తేదీ లోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలించబడవు.

- ★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/లు బహుమానం.
- ★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పోస్టుకార్డు పైన వ్రాసి, ఈ అడ్రసుకు పంపాలి:-చందమామ పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

మార్చి నెల పోటీ ఫలితాలు

మొదటి పోటో : కోట చుట్టూ ప్రహరి

రెండవ పోటో : కడుతున్నారే చిన్నారి

పంపినవారు : సత్తి శ్రీనివాసరావు,

ఇన్నిసుపేట, రాజమండ్రి-2

బహుమతి మొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

అమృతాంజనం వాడి

శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

స్థానికంగా ఉండే బాదను నివారించుకోడానికి ఉరికి మందులు ఎందుకు వుచ్చుకుంటారు? వెప్పొచ్చి చోటుమీద అమృతాంజనం రాసి అమృతాంజనం శీఘ్రంగా నివారణను పొందండి. ఏ అపాయం లేకుండా కండరాల నొప్పులకు, తల నొప్పికి, బెణుకులకు ఇంకా కీళ్ల నొప్పులకు అమృతాంజనం గుణమిచ్చే అమృతాంజనం 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు. అమృతాంజనం గుండెబలుబులే కాక సాధారణ జలుబులకు కూడా మంచి మందు. కొంచెంకొంచెమే ఉపయోగించవలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఒక సిసా మీ కుటుంబాని కంతాకలిసి నెలల తరబడి వస్తుంది.

అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజనం ఉంచుకోండి. అమృతాంజనం 70 ఏళ్ల ప్రసిద్ధినిపొందిన నమ్మకమైన గృహఔషధం.

అమృతాంజనం నొప్పులు జలుబుల నివారణకు 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు.

అమృతాంజనం రిమిడిస్
మద్రాసు - బొంబాయి - కలకత్తా - ఢిల్లీ

net/Amrutanjan

లాభదాయకం అధునాతనం అయిన చిన్న తరహా కుటీర పరిశ్రమ కొద్ది పెట్టుబడితో ప్రారంభించండి.

కొద్ది పెట్టుబడితో పూర్తికాలికంగా కాని, సహాయపరిశ్రమగా కాని లఘుపరిశ్రమ ప్రారంభించ దలచుకున్నవారు 'అధునాతన కుటీర పరిశ్రమలు' అన్న తెలుగు గ్రంథం (రెండవ ముద్రణ) చదవాలి. లాభదాయమైన చిన్న తరహా పరిశ్రమల గూర్చి, ముడి పదార్థాలు దొరుకుచోట్లు, యంత్రాలను వాయిదాల పద్ధతిని తెప్పించుకోవడం, లఘు పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వ సహాయం వగైరా యెన్నో విషయాలు దీనిలో ఉన్నాయి. 960 పుటలు; 350 బొమ్మలు; గుడ్డ బైండ్ ప్రతి ధర రూ. 15-50; తపాల ఖర్చు రూ. 1-85, ఇతర ప్రతులు : ఇంగ్లీష్, మరాఠీ, రూ. 15-50; హిందీ రూ. 14-50; గుజరాతీ, మళయాళం, తమిళం, కన్నడం రూ. 13-00.

COTTAGE INDUSTRY

(C. N-10) P. B. 1262,
BEHIND RECRUITING OFFICE,
NEAR RED FORT,
JAMUNA ROAD, DELHI-6.
Telephone : 262835

జీవన్ మిత్ర

రిజిస్టర్డ్ నంబరు 218726

జీవన్ మిత్ర కండరాంబా ర క్రకరాంబా అయిపోతే దానిని మార్చుకోవడానికి అది కొంత సమయం, ఇది నిరాశపడే అవకాశం. దీన్ని కొనించే జీవన్ మిత్ర.

జీవన్ మిత్ర: అద్భుతమైన బానిస. జీవన్ మిత్ర దానిని మార్చుకోవడానికి అది కొంత సమయం, ఇది నిరాశపడే అవకాశం. దీన్ని కొనించే జీవన్ మిత్ర.

జీవన్ మిత్ర: అద్భుతమైన బానిస. జీవన్ మిత్ర దానిని మార్చుకోవడానికి అది కొంత సమయం, ఇది నిరాశపడే అవకాశం. దీన్ని కొనించే జీవన్ మిత్ర.

జీవన్ మిత్ర: అద్భుతమైన బానిస. జీవన్ మిత్ర దానిని మార్చుకోవడానికి అది కొంత సమయం, ఇది నిరాశపడే అవకాశం. దీన్ని కొనించే జీవన్ మిత్ర.

450 గ్రాం. వెల రూ. 10-00 [కపలా అమృతం చి. 3/ అమృతం]

జ్యోతి హాస్పిటల్

(బా. నం. 1413) 32, వి. ఎన్. రోడ్డు, మద్రాసు - 17

డాక్టర్ బామోదరన్, M.A.I.A.D.S (Regd)

నాకు ఒకటి ఇవ్వు!

క్రష్టా మిఠాయిలు

కె.సి.పి. లిమిటెడ్, ఉయ్యూరు & మద్రాసు

Criterion-KCP-935Te

ఫోన్ఫోమిన్ నందు రుచిగల ఆకుపచ్చ విటమిన్ టానిక్, వీనిలో విటమిన్ బి కాంప్లెక్స్ మరియు అనేక గ్లూకోజ్ ఫోస్ఫేట్లు గలవు. వాటిచేతనే మీ కుటుంబము చారిత్ర్యముగా, సరదాగా, ఆరోగ్యముగా నుండును. ఇంట్లో ఫోన్ఫోమిన్ ఉంచండి. దానితో అలసట, ఆయాసము ఇత ఎంత మాత్రము వుండవు. ఫోన్ఫోమిన్ శక్తి నిచ్చును. అకలిని అధికము చేయును. సహన శక్తిని పెంపొందించును. మరియు శరీరము యొక్క రోగ నిరోధక శక్తిని ఎక్కువ చేయును. కుటుంబములో అంతా ఆరోగ్యముగా వుండడానికీ రహస్యం ఫోన్ఫోమిన్.

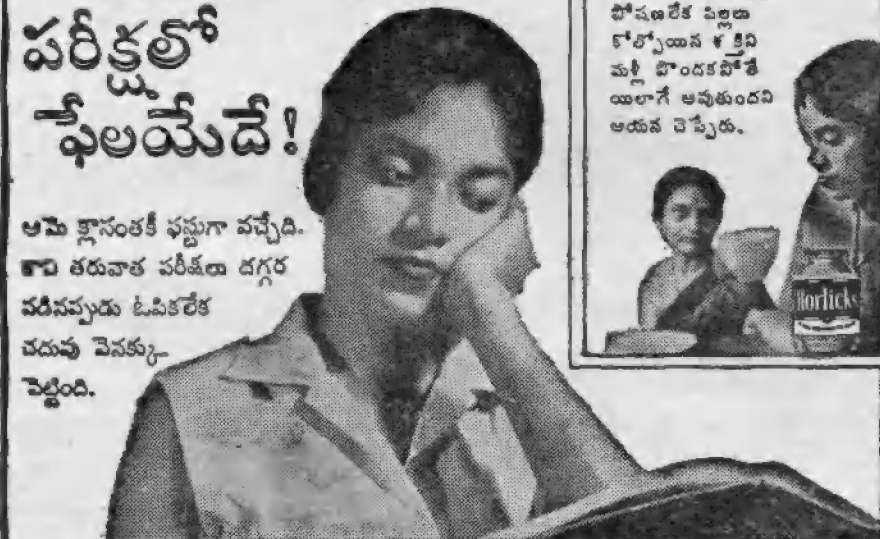

SARABHAI CHEMICALS

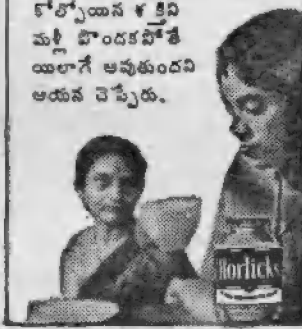
Shilpi SC281A Tet.

ఆమె పరీక్షలో ఫెలయేదే!

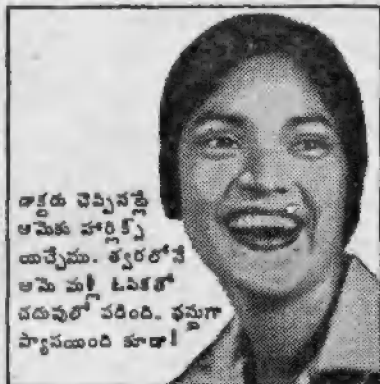
ఆమె క్లాసుంకకీ ఫస్టుగా వచ్చేది.
కాని తరువాత పరీక్షలు దగ్గర
వరీనప్పుడు ఓపికలేక
చదువు వెనక్కు-
పెట్టేది.

ఆమెను డాక్టరుకు
చూపించేము. పరిష్కార
పోషణలేక పిల్లలు
కోల్పోయిన శక్తిని
మళ్ళీ పొందకపోతే
యిలాగే అవుతుందని
అయిన చెప్పేరు.

డాక్టరు చెప్పినట్లే
ఆమెకు హార్లిక్స్
యిచ్చేము. త్వరలోనే
ఆమె మళ్ళీ ఓపికతో
చదువులో వదిలింది. ఫస్టుగా
ప్యాపయింది కూడా!

పిల్లలు త్వరగా శక్తిని పోగొట్టి
కొంటారు. వారికి పోషణ
కలిగించే ఆహారము యివ్వుక
పోతే త్వరలోనే అంపిరోలు
శ్రద్ధగా ఉండరు. హార్లిక్స్
అదనపు శక్తిని కలిగిస్తుంటే
డాక్టర్లకు తెలుసును. అది
మీ రీ మిగదగం పాతా.
గోరుచుండి మరియు
మార్కెట్ డాన్లీంకో తయారయింది. శ్రమగా ఉన్న
వమయిలో హార్లిక్స్ మిలో
వహాయపడుతుంది.

హార్లిక్స్
అదనపు శక్తిని
కలిగించును!

సోల్ సెల్లింగ్ విజయం:—

ది బెంగాల్ ఎలక్ట్రికల్ కంపెనీ,

బెంగళూరు - 3, మదరాసు - 17

★

ఆంధ్ర:

జి. ఏ. పరశురాం కంపెనీ,

లకాడికా పూల్,

హైదరాబాదు - 1.

★

మీ ఊరిలో మా "చందమామ" అమ్మే చిన్న ఏజంటుగా మీరు ఉండవచ్చును. దీనికి మీరు మనితర్థరు ద్వారా రు. 4-50 పంపిన 8 "చందమామ" కాపీలు మీకు సప్లయ చేస్తాము. లేదా ప్రారంభంలో 4 కాపీలు మాత్రం చాలంటే రు. 2-25 పంపండి. ప్రతి ఒక్కరికి 19 పై. చొప్పున మీకు లాభిస్తుంది. అయితే డబ్బు పంపేముందు మీ ఊరిలో ఇప్పటికే మా ఏజంటు ఎవరూ లేరు అనే విషయం రూఢిచేసుకోండి.

★

చందమామ పబ్లికేషన్సు
వడపల్లిని :: మదరాసు - 26

★

ఇప్పుడే-

త్వరితంగా, సురక్షితంగా

తక్కువ ఖర్చుతో

మీ బాధలు నివారించుకోండి

తలనొప్పలు, జలుబు, గొంతు రాపిడి మున్నగువాటినుంచి త్వరగా ఉపశమనము

నివారిన్

రెండు చిట్టలుగల ప్యాకెట్ 10 పైసలు మాత్రమే

వెనులుబాటుగాపుండే 50 ప్యాకెట్లుగల పెట్టెను మీ సమీపంలోగల దుకాణందారులద్ద నడచి కొనండి.

EP-TI-1

శుభ్ర శిశువులు

టాబ్లెట్స్ పైవేట్ లిమిటెడ్ ఎక్స్ప్రెస్ ఎస్టేట్స్, మద్రాసు-2.

సోల్ నెల్లంగ్ నెల్లంతు

లిటిల్స్ టెరియంటల్ థామ్స్ & పార్మాస్యూటికల్స్ లిమిటెడ్ ఎక్స్ప్రెస్ ఎస్టేట్స్, మద్రాసు-2.

Double Packed
for Freshness
and Flavour

SALTO
Finest Biscuits you ever tasted
SALTO

Foil wrapped
for Freshness
and Flavour

J.B. MANGHARAM & CO.

GWALIOR (India)

AWARDS!

WON PLENTY

YET WE DON'T SAY

WE ARE THE BEST

ONLY

WE DO OUR BEST

भारत सरकार
सूचना और प्रसारण मंत्रालय
ख़गाई और सजावट पर राजपुर

श्रुति प्रमाणपत्र

१९६४

प्रसाद प्रोसेस प्राइवेट लिमिटेड
चण्डीगढ़

PRASAD PROCESS PRIVATE LTD
CHANDI GHAT BUILDINGS MADRAS-26

भारत सरकार
सूचना और प्रसारण मंत्रालय
ख़गाई और सजावट पर राजपुर
प्रमाणपत्र

